

Format: Model voor het ITI plan per G4 stad in Kansen voor West III (21-27) – artikel 28 CPR

Grondslag: artikel 28 tm 34 (Hst. II) van de verordening gemeenschappelijke bepalingen voor fondsen onder gedeeld beheer (GB verordening [2021/1060](#))

Stad	Utrecht
Titel	Uitvoeringsplan 'Kansen voor Utrecht' 2021-2027
Versie	1.2 (15 oktober 2021)
Geselecteerde gebieden	De wijken Overvecht, Zuidwest, Noordwest, Zuid (incl. aangrenzende bedrijvzones)
Geselecteerde instrumenten	GTI, CLLD

1. IDENTIFICATIE EN ONDERBOUWING VAN DE GEKOZEN GEBIEDEN BINNEN DE GTI VAN DE STAD

De middelen die vanuit EFRO gericht zijn op duurzame stedelijke ontwikkeling zullen geconcentreerd worden ingezet binnen de G4-steden, en specifiek in die gebieden waar de grootste uitdagingen geïdentificeerd zijn. Hoewel de geselecteerde gebieden in de G4-steden allemaal hun eigen specifieke problematiek kennen, zijn er overkoepelende kenmerken zoals een hogere werkloosheid en lagere arbeidsparticipatie, en daarmee dus hogere percentages uitkeringsgerechtigden, zijn er meer jongeren die in armoede opgroeien, uitvallen op school en/of in de criminaliteit belanden, en is er een lager gevoel van veiligheid dan in andere delen van de stad.

Utrecht kiest ervoor de stedelijke Kansen voor West III middelen in te zetten in de wijken Utrecht Overvecht, Utrecht Zuidwest, Utrecht Noordwest en Utrecht Zuid, inclusief de aangrenzende bedrijvzones.

Dit is grotendeels in lijn met de Utrechtse inzet binnen 'Kansen voor West II', waarin de focus lag op de wijken met relatief hoge werkloosheid: Overvecht en Kanaleneiland (Zuidwest) en Utrecht Noordwest (Zuilen en Ondiep) en de aangrenzende bedrijvzones.

Het programmagebied komt voor een groot deel overeen met de in 2007 aangewezen Krachtwijken. De Utrechtse (Kracht)wijkenaanpak van 2007 – 2017 is in 2018 geëvalueerd¹. Naast inzicht in leerpunten en succesfactoren, bevat dit rapport een analyse op subwijkeniveau die inzicht geeft in de aandachtswijken van dit moment. Gekeken is naar 18 indicatoren binnen de bredere thema's sociaal, fysiek, veiligheid, gezondheid, onderwijs, werk en inkomen. Op basis van deze 18 indicatoren (even zwaar gewogen) worden als laagst scorende subwijken geïdentificeerd:

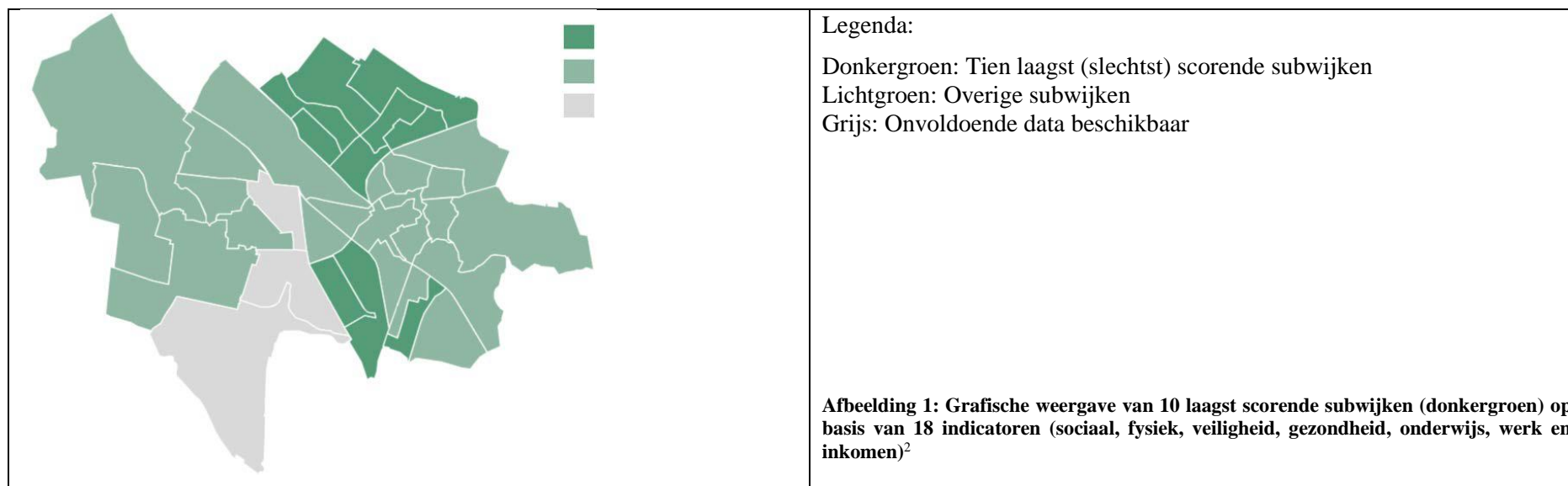
- Kanaleneiland (Zuidwest);
- Zamenhofdreef, Neckardreef; Zambesidreef, Tigrisdreef; Taagdreef, Wolgadreef; Vechtzoom, Klopvaart (alle subwijken gelegen in Overvecht);
- Nieuw Hoograven, Bokkenbuurt (subwijken in Zuid);
- Zuilen-noord, Zuilen-oost en Zuilen-west, Ondiep, 2e Daalsebuurt (subwijken gelegen in Noordwest);
- Transwijk (subwijk in Zuidwest).

Deze wijken zouden op basis van de 18 indicatoren als eerste in aanmerking komen voor meer specifieke inzet. Deze slechtst scorende subwijken zijn allemaal gelegen in de 4 wijken die als GTI-programmagebied worden aangewezen (zie tabel 1). Op basis van de beschreven indicatoren, is een voortzetting van de extra, gebiedsspecifieke inzet in de wijken Overvecht, Zuidwest, Noordwest aangevuld met inzet in Utrecht-Zuid gerechtvaardigd.

Los van deze gebiedsaanwijzing geldt, dat activiteiten ook kunnen plaatsvinden in aangrenzende gebieden die feitelijk geen GTI-gebied zijn, maar die wel aantoonbaar effect hebben op de stedelijke programma's. Dit omdat aangrenzende bedrijvzones, zoals Lage Weide, Werkspoorkwartier/Cartesiusgebied, Papendorp, Strijkviertel en A12 zone, vaak fungeren als opleidings- en banenmotor voor de doelgroepen uit programmagebied. Belangrijk is dat projecten motiveren dat hun inzet aantoonbaar effect heeft op (inwoners/bedrijven uit) het programmagebied.

¹ Leren van de Wijkaanpak – van wijkaanpak naar buurtaanpak (2018); afdeling Onderzoek, gemeente Utrecht.

Daarbij richt Utrecht zich, als inclusieve stad, bij de stedelijke inzet bij voorkeur op mensen in plaats van op gebieden. Echter door hoge concentratie van achterstanden in het GTI-programmagebied, kunnen activiteiten gebiedsgericht plaatsvinden.

Gezond Stedelijk leven voor Iedereen

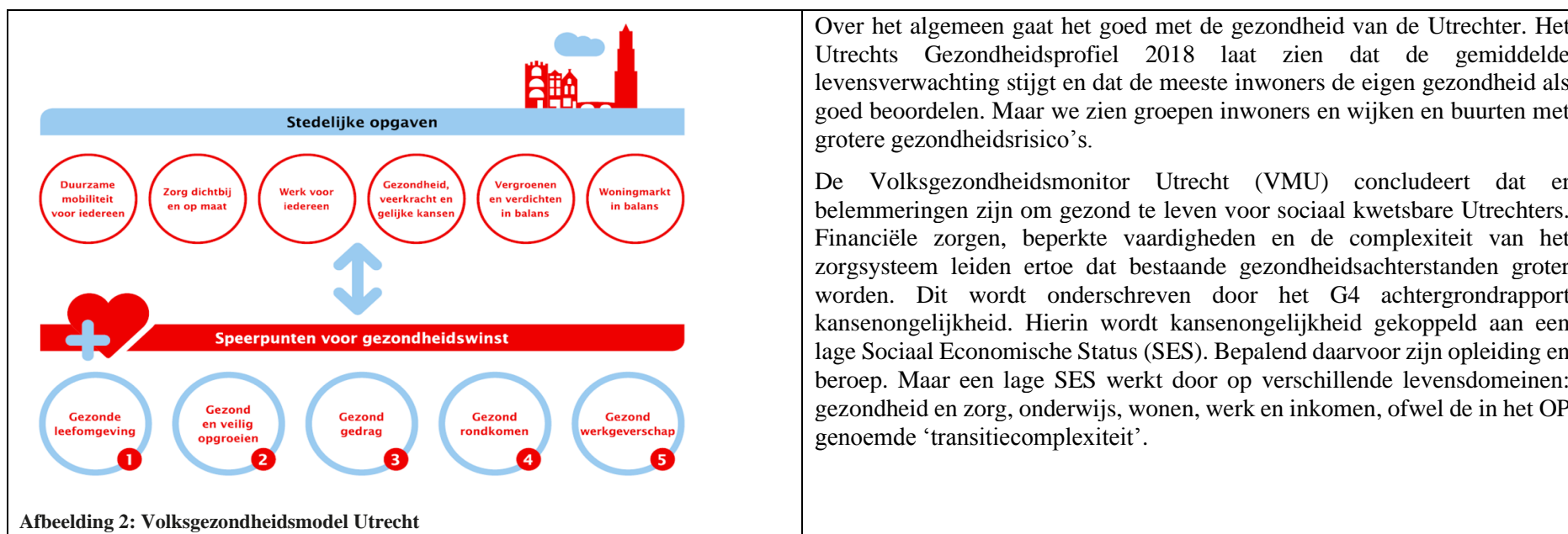
Utrecht kiest voor gezond stedelijk leven voor iedereen, en wil een stad zijn waarin gezondheid en leefbaarheid voorop staan. We stoppen daarom energie in een betere kwaliteit van leven voor iedereen. Meer betaalbare woningen, een groene en gezonde omgeving om in te leven, goede bereikbaarheid en zorg dichtbij. Daar is behalve lef en ambitie ook samenwerking voor nodig. Want Utrecht maken we samen³. Samen met partners in de stad werken we aan meerdere maatschappelijke opgaven.

Met onze koers gericht op Gezond Stedelijk Leven voor Iedereen, kiezen we voor een integrale aanpak waarin we gezondheid centraal stellen. In ons beleid en de uitvoering daarvan passen we een brede en positieve benadering van gezondheid toe, waarin de persoon centraal staat. Gezondheid zien we als het vermogen om te gaan met de fysieke, emotionele en sociale uitdagingen van het leven. Met onze focus op *kansen* op gezondheid verschuift de aandacht van de uitkomst, te weten gezondheid of leefstijl, naar de onderliggende oorzaken van ongezondheid: gezondheidszorg, inkomenssituatie, opleiding en vaardigheden, werksituatie

² Leren van de Wijkaanpak – van wijkaanpak naar buurtaanpak (2018); afdeling Onderzoek, gemeente Utrecht

³ [Utrecht: gezonde stad van en voor iedereen | Gemeente Utrecht](#)

en werkomstandigheden, fysieke omgeving, veiligheid en sociale omgeving. Deze oorzaken worden ook benoemd in het Utrechtse gecombineerde volksgezondheidsmodel (zie afbeelding 2):

Over het algemeen gaat het goed met de gezondheid van de Utrechter. Het Utrechts Gezondheidsprofiel 2018 laat zien dat de gemiddelde levensverwachting stijgt en dat de meeste inwoners de eigen gezondheid als goed beoordelen. Maar we zien groepen inwoners en wijken en buurten met grotere gezondheidsrisico's.

De Volksgezondheidsmonitor Utrecht (VMU) concludeert dat er belemmeringen zijn om gezond te leven voor sociaal kwetsbare Utrechters. Financiële zorgen, beperkte vaardigheden en de complexiteit van het zorgsysteem leiden ertoe dat bestaande gezondheidsachterstanden groter worden. Dit wordt onderschreven door het G4 achtergrondrapport kansenongelijkheid. Hierin wordt kansenongelijkheid gekoppeld aan een lage Sociaal Economische Status (SES). Bepalend daarvoor zijn opleiding en beroep. Maar een lage SES werkt door op verschillende levensdomeinen: gezondheid en zorg, onderwijs, wonen, werk en inkomen, ofwel de in het OP genoemde 'transitiocomplexiteit'.

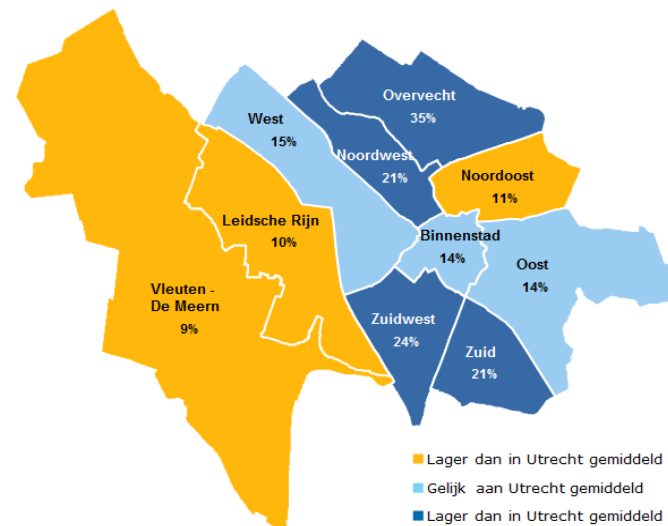
Gezondheidsverschillen

Conform het G4 achtergrondrapport kansenongelijkheid is de levensverwachting van Nederlanders met een lage SES 6 jaar minder en de 'gezond ervaren levensjaren' 15 jaar minder dan bij Nederlanders met een hoge SES. In een eerste voortgangsrapportage "gezondheid voor iedereen" (zomer 2020) zijn wijkverschillen in Utrecht geanalyseerd. Wat onder meer blijkt is dat 55-plussers in de wijken Overvecht, Kanaleneiland, West, Noordwest en Zuid een fors lagere kans hebben gezond ouder te worden (34-37%) dan in de wijken Oost, Noordoost en Vleuten-de Meern (58-62%). In Noordwest, Overvecht en Zuidwest is vaker sprake van gestapelde gezondheidsrisico's.

Ook de VMU uitgave 'Gezondheidsverschillen en Kansengelijkheid' (april 2021) stelt dat '[Opleiding en financiële situatie bepalen kans op gezond leven](#)'. Vooral inwoners met basisonderwijs, lbo of mavo en inwoners die moeite hebben met rondkomen, hebben minder kansen op een goede gezondheid. We zien bij deze groepen inwoners vaker een achterstand op de onderliggende oorzaken van ongezondheid, zoals bijvoorbeeld financiële problemen of ongunstige woonomstandigheden. In veel gevallen geldt dit ook voor inwoners van Overvecht en Zuidwest, mensen met een niet-westerse migratieachtergrond en ouderen. Deze Utrechters hebben iets meer of iets anders nodig voor gelijke kansen op een goede gezondheid.

Inkomensverschillen

Naar schatting leeft bijna 16% van de Utrechtse huishoudens van een laag inkomen. Iets meer dan de helft van deze groep leeft van een inkomen op bijstandsniveau (tot 101% van het WSM). De wijken die als programmeergebied worden benoemd (Overvecht, Noordwest, Zuid, Zuidwest), hebben een hoger % huishoudens dat moet rondkomen van een laag inkomen. Afbeelding 3 schetst de verdeling van huishoudens met een inkomen tot 125% van het WSM per wijk.⁴

Afbeelding 3: Percentage huishoudens met een inkomen tot 125% van het WSM, per wijk (2018)

Verschillen in opleidingsniveau

Ook het opleidingsniveau (afbeelding 4) is een indicator voor sociaal-economische status en kansen op een goede gezondheid. Onderstaande afbeelding geeft het gemiddelde opleidingsniveau weer van inwoners van de verschillende Utrechtse wijken. In de GTI-wijken wonen meer inwoners met een laag opleidingsniveau (en minder hoog opgeleiden) dan in overige wijken in de stad. Een uitzondering hierop lijkt de wijk Utrecht Zuid, maar binnen deze wijk zien we grote verschillen tussen de drie subwijken.

	laag	middelbaar	hoog
Overvecht	38%	35%	27%
Zuidwest	25%	29%	45%
Noordwest	23%	28%	49%
Zuid	19%	26%	55%
West	14%	27%	59%
Noordoost	10%	23%	67%
Oost	8%	28%	64%
Binnenstad	10%	22%	68%
Leidsche Rijn	21%	31%	48%
Vleuten-De Meern	23%	36%	41%

Afbeelding 4: Hoogst behaalde opleidingsniveau inwoners (per wijk)⁵

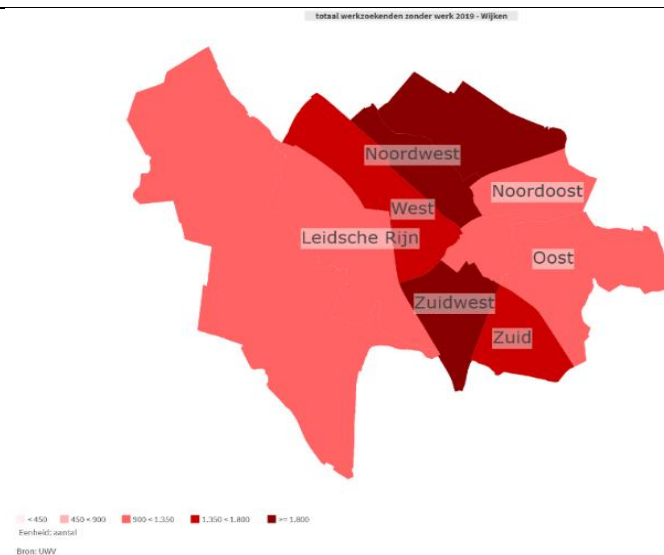
⁴ Bron: <https://www.volksgezondheidsmonitor.nl/bevolkingssamenstelling-utrecht-opleiding-en-inkomen/page503.html>

⁵ Bron: CBS, 2019 ([Utrecht in Cijfers | Gemeente Utrecht - hoogst behaald opleidingsniveau](#))

Arbeidsparticipatie

Recente cijfers (UWV, 2019) laten zien dat de hoogste aantallen werkzoekenden zonder werk zich nog steeds concentreren in de wijken Overvecht en Zuidwest, en in iets mindere mate de wijken Noordwest en Zuid.

De VMU ([Werk | Utrecht \(volksgezondheidsmonitor.nl\)](http://Werk|Utrecht(volksgezondheidsmonitor.nl))) stelt dat volwassenen zonder betaald werk vaker gezondheidsproblemen hebben en dat het ook op andere vlakken minder goed met hen gaat. Zo hebben volwassenen die geen betaald werk hebben minder vaak een gezonde leefstijl, zijn vaker ernstig eenzaam en hebben vaker moeite met rondkomen. Ook ervaren ze vaker onvoldoende regie over hun eigen leven en zijn ze minder positief over hun woning en woonomgeving.

Afbeelding 5: Arbeidsparticipatie

Verschillen in woonomgeving / kwaliteit buurt

Het G4 achtergrondrapport kansenongelijkheid concludeert dat er een geografische concentratie is van inwoners met (zeer) lage SES in bepaalde delen van de stad in grootstedelijke wijken waar veel sociale huurwoningen staan. De Utrechtse monitor gezondheidsverschillen en kansengelijkheid beschrijft dat laagopgeleide Utrechters ruim 2,5 keer zo vaak aangeven dat hun woning slecht onderhouden is dan hoogopgeleiden. Ook hier springen de wijken Overvecht en Zuidwest er negatief uit qua ervaren onderhoudskwaliteit van de woning. Deze wijken worden gekenmerkt door een hoog percentage sociale huurwoningen. Verschillen in woonomstandigheden nemen over het algemeen toe. Zo zien we dat Utrechters met een koopwoning vaker energiebesparende maatregelen in hun woning treffen dan mensen met een huurwoning. Ook zien we dat er groepen kwetsbare Utrechters zijn die onvoldoende geld hebben om hun woning te verwarmen. De steeds verder stijgende prijzen voor gas/elektra zijn in dit verband zorgelijk.

Maatschappelijke effecten Corona

Een uitgebreid onderzoek naar de maatschappelijke effecten van de Corona crisis ([advies Taskforce, mei 2021](#)) beschrijft dat kwetsbare Utrechters harder geraakt worden door de Corona crisis, maar gaat niet in op verschillen tussen wijken. Wel wordt op basis van dit onderzoek en advies de conclusie gerechtvaardigd dat de ongelijkheid in de stad groeit. Uit dit onderzoek:

Onderwijsachterstanden

Utrechts onderzoek toont twee à drie maanden leervertraging bij leerlingen in groep 5/6/7. In het voortgezet onderwijs zijn de effecten het meest zichtbaar in het praktijkonderwijs en het beroepsgerichte deel van het vmbo. Dat komt vooral door uitval van stages en praktijkgerichte vakken. De opgelopen leervertraging in het basisonderwijs is 60% groter bij leerlingen uit gezinnen met een lage sociaaleconomische status. Deze is moeilijk in te lopen en kan een langdurig economisch effect hebben.

Arbeidsmarkt en werkgelegenheid

Verwachte grote effecten op de arbeidsmarkt en werkgelegenheid zijn door de steunmaatregelen deels uitgebleven. Het beroep op WW en bijstand nam aanvankelijk fors toe, maar sinds de zomer van 2020 blijft dit redelijk constant. Voor het werkloosheidspercentage geldt hetzelfde. Dit percentage liep in Utrecht op van 3,3% begin 2020 naar 4,4% eind 2020. Wat opvalt zijn de relatief hoge werkloosheid en toename daarvan onder jongeren (9,5%), mensen met een niet-westerse migratieachtergrond (7,4%) en mensen zonder startkwalificatie (10,1%). De arbeidsmarkteffecten hangen samen met de sector, zoals blijkt uit de instroom in de WW (hoogste in horeca, vervoer, reisbranche), vacatures (meeste in zorg, techniek, ICT, onderwijs, waarbij ook krapte blijft) en stagetekorten. Deze arbeidsmarkteffecten treffen op dit moment met name jongeren, flexwerkers, zzp'ers en kleine ondernemers.

Door zorgmijding zijn de hulpvragen complexer. Tijdens de crisis is meer ongezond gedrag en kwetsbaren zijn als eerste afgehaakt bijvoorbeeld bij sporten. Onder een deel van jeugd tot 18 jaar en jongvolwassenen stapelt door de Corona crisis problematiek: huiselijk geweld, GGZ-problematiek, schulden, armoede, geringe opleiding, beperkte kansen op de arbeidsmarkt, gezondheidsproblemen, overlast en criminaliteit. De crisis vergroot problematiek die er vaak al was. Bij jongeren/gezinnen die al in zorg waren is de problematiek zwaarder geworden.

Tabel 1: Selectie van de geselecteerde gebieden binnen de GTI van de stad

Geselecteerde gebieden	Programma	Fonds	Motivering voor de selectie van een geselecteerd gebied binnen de GTI van de Stad
Utrecht Overvecht	KvW III	EFRO	De wijk Overvecht staat langdurig bekend als een gebied met grote sociaal-economische multiproblematiek, gekenmerkt door o.a. langdurige werkloosheid, armoede, schulden, toenemende (gevoelens van) onveiligheid, taal- en gezondheidsachterstanden en kansengelijkheid voor kinderen en jongeren die opgroeien in een sociaal zwakke omgeving.
Utrecht Zuidwest	KvW III	EFRO	Ook in Utrecht Zuidwest is sprake van sociaal-economische multiproblematiek, gekenmerkt door o.a. langdurige werkloosheid, armoede, schulden, toenemende (gevoelens van) onveiligheid, taal- en gezondheidsachterstanden en kansengelijkheid voor kinderen en jongeren die opgroeien in een sociaal zwakke omgeving.
Utrecht Noordwest	KvW III	EFRO	Utrecht Noordwest kampt met meer dan gemiddelde werkloosheid, laag opleidings- en inkomensniveau. Met 12,7% van de huishoudens die moet leven van een inkomen tot 125% van het sociaal minimum (2018) neemt de wijk Noordwest een 3e plek in met alleen Overvecht en Zuidwest boven zich.
Utrecht Zuid	KvW III	EFRO	In Utrecht Zuid is eveneens sprake van sociaal-economische verschillen, waarbij vooral de subwijk Nieuw/Hoograven, Bokkenbuurt er negatief uit springt qua aandeel inwoners met een lage sociaal-economische status (SES). Het is van belang dat de verschillen in dit gebied worden verkleind en dat iedereen wordt meegenomen in maatschappelijke transities en de banen van de toekomst.
Aangrenzende bedrijvzones	KvW III	EFRO	De aangrenzende gebieden zijn feitelijk geen GTI-gebied, maar hier kunnen wel activiteiten plaatsvinden die we vanuit de GTI-aanpak willen ondersteunen omdat zij aantoonbaar effect hebben op de stedelijke programma's. Het gaat bijvoorbeeld om bedrijvzones Lage Weide en Cartesius/Werkspoorkwartier die fungeren als banenmotor voor praktisch geschoolden uit (met name) de wijken Overvecht en Noordwest. Verder zien we netwerkverbindingen en samenwerkingsprojecten van bedrijven in de bedrijvzones Papendorp/Strijkviertel/A12 zone met onderwijsinstellingen uit de wijken Zuidwest en Zuid, gericht op de genoemde transities, en/of werk(ervarings)plekken en opleiding.

2. ANALYSE PER GEBIED EN SCHETS VAN HET ONTWIKKELPOTENTIEEL

2.1. Utrecht Overvecht

Algemeen

De wijk Overvecht bestaat uit de volgende 4 subwijken:

1. Taagdreef, Wolgadreef (hierna genoemd Taag/Wolga)
2. Zamenhofdreef, Neckardreef (hierna genoemd Zamenhof/Neckar)
3. Vechtzoom, Klopvaart (hierna genoemd Vechtzoom/Klopvaart)
4. Zambesidreef, Tigrisdreef (hierna genoemd Zambesi/Tigris)

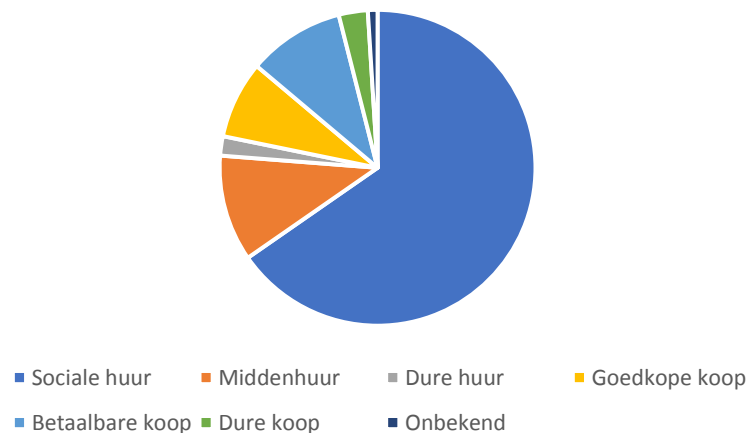
De GTI inzet richt zich op alle subwijken.

Een algemeen beeld van de wijk is beschikbaar via [Wijkwijzer - Overvecht - Nieuw Hoograven, Bokkenbrt \(incijfers.nl\)](#).

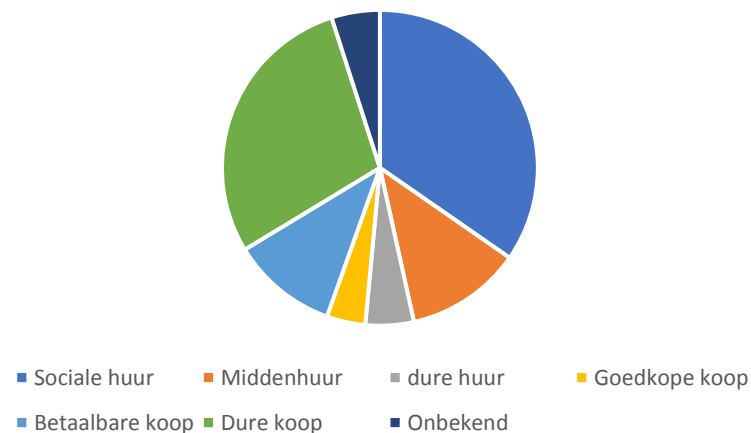
Wonen

De wijk Overvecht heeft 34.152 inwoners (BRP, 2021) die woonachtig zijn in 16.034 woningen, waarvan 75% is gebouwd in de periode 1960-1979 en de overige 25% vanaf 1980. Ruim tweederde van de woningen (66%) zijn sociale huurwoningen. Daarnaast is nog 11% van de woningen in het middenhuur segment en 10% goedkope koop. De wijk bestaat uit veel flats met daarin appartementen – zo'n 78% van de woningvoorraad. Een aanzienlijk deel van de woningen in deze wijk is slecht geïsoleerd.

Woningvoorraad Overvecht

Woningvoorraad Utrecht

Sociaal-economisch

Het aandeel actieven onder de beroepsbevolking is met 48,6% in Overvecht het laagste in de stad (gemiddeld 63,2%). Het aandeel inwoners dat (zeer) slecht rondkomt van inkomen, is in Overvecht ongeveer dubbel zo hoog in vergelijking met Utrecht gemiddeld. Bijna een kwart (23%) van de huishoudens heeft langdurig een inkomen tot 125% van het sociaal minimum. Nergens anders in de stad is dit aandeel zo hoog. Het percentage kinderen in Overvecht dat opgroeit in een huishouden met een inkomen tot 125% van het WSM ligt in Overvecht driemaal zo hoog als gemiddeld in de stad (37,3% vs. 12,2%). In Overvecht wonen relatief veel inwoners met een migratieachtergrond (60,4%) en veel inwoners met een laag opleidingsniveau (38% - gemiddeld in Utrecht 19%). Zo'n 10% van de huishoudens zijn eenoudergezinnen. In deze wijk is dit aandeel (10%) het hoogst van Utrecht (6% gemiddeld).

Wijkgezondheidsprofiel Overvecht⁶

Er is sprake van forse gezondheidsachterstanden in deze wijk. In 206 werd de wijk als 'de meest ongezonde wijk van Nederland' geïdentificeerd, omdat de wijk de hoogste zorgkosten van Nederland had. De gezondheid van volwassenen is in Overvecht op veel gebieden slechter dan in Utrecht gemiddeld. En naar verwachting is het beeld positiever dan de werkelijke situatie, omdat aan het onderzoek verhoudingsgewijs minder mensen met een niet-westerse migratieachtergrond meedoen en in Overvecht relatief veel mensen met een niet-westerse migratieachtergrond wonen.

Volwassenen in Overvecht ervaren minder regie over hun eigen leven, hebben vaker meerdere chronische aandoeningen en overgewicht, bewegen minder en zijn minder vaak tevreden over hun woonomgeving dan het Utrechtse gemiddelde. Bewoners van subwijk Vechtzoom/Klopvaart hebben de meeste gezondheidsproblemen, gevolgd door Taag/Wolga. In de subwijken Zamenhof/Neckar en Zambesi/Tigris zien we het meest positieve beeld in Overvecht. Bewoners van Vechtzoom/Klopvaart en Taag/Wolga hebben vaker chronische aandoeningen, zoals hart- of vaatziekten of een depressie. Ook hebben zij vaker een hoog risico op psychische problemen. Inwoners van de subwijk Zambesi/ Tigris worden vaker zwaar belemmerd in hun dagelijkse activiteiten en eten minder vaak fruit dan in Utrecht gemiddeld. Inwoners van Vechtzoom/Klopvaart, Taag/Wolga en Zamenhof/Neckar hebben vaker moeite met rondkomen. In 2018 hebben volwassenen in Overvecht meer gebruik gemaakt van zorg en ondersteuning van een buurtteam en de medisch specialist dan gemiddeld in Utrecht. Ook ontvangen ze vaker medicatie vanuit de zorgverzekeringwet. Overvechtse ouderen bewegen minder, eten minder vaak fruit en hebben vaker ernstig overgewicht (obesitas) dan gemiddeld in Utrecht. Ook hebben ouderen in Overvecht in 2018 vaker gebruik gemaakt van een aantal typen zorg en ondersteuning, zoals wijkverpleging, regiotaxi en hulp bij het huishouden vanuit de WMO, in vergelijking met het Utrechtse gemiddelde.

Overige indicatoren

Inwoners van Overvecht zijn minder vaak tevreden over hun woonomgeving dan het Utrechtse gemiddelde. De tevredenheid over de eigen woning is de laatste jaren ook iets gedaald, terwijl dit verder voor de stad erg stabiel is. Ook zijn Overvechters minder tevreden over de netheid van de openbare ruimte dan andere inwoners van de stad. Het aandeel inwoners dat moeite heeft met het gebruik van internet en zich hierdoor belemmerd voelt, is in Overvecht dubbel zo hoog dan gemiddeld. Inwoners uit Overvecht hebben gemiddeld vaker een voorkeur om gemeentezaken telefonisch of via een balie te regelen dan via een website.

⁶ Wijkgezondheidsprofielen via [Volksgezondheidsmonitor Utrecht - Nieuws, cijfers, open data](#)

2.2. Utrecht Zuidwest

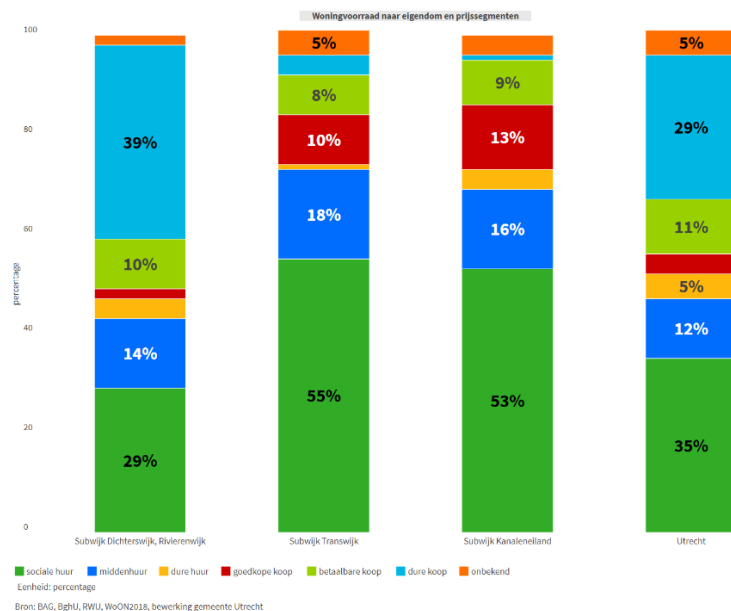
Algemeen

De wijk Utrecht Zuidwest bestaat uit 3 subwijken:

1. Dichterswijk, Rivierenwijk (hierna genoemd Dichters-/Rivierenwijk).
2. Transwijk.
3. Kanaleneiland.

De gebiedsgerichte aanpak voor Zuidwest concentreert zich primair op de subwijken Kanaleneiland en Transwijk, en in mindere mate ook op (perspectief voor jongeren in) Rivierenwijk. Zie voor een algemeen beeld van de wijk ook de [Wijkwijzer - Zuidwest - Zuidwest \(incijfers.nl\)](#).

In de wijk Zuidwest wonen 38.672 inwoners (BRP, 2021). De wijk Zuidwest groeit de komende jaren het sterkst in de stad, met grootschalige verdichting zoals de ontwikkeling van de Merwedekanaalzone en het Beurskwartier die leiden tot zo'n 25.000 extra inwoners tot 2040. Daarmee wordt Zuidwest de grootste wijk van de stad.

Wonen

De wijk wordt verder gekenmerkt door een relatief hoog percentage van 44% sociale huurwoningen (35% gemiddeld in de stad Utrecht). Het aandeel van woningen in de segmenten middenhuur en goedkope koop is ook hoger dan gemiddeld in de stad. In de wijk zijn relatief weinig woningen in de duurdere segmenten huur en koop. Bovendien zien we in de subwijken Transwijk en Kanaleneiland hogere percentages sociale huurwoningen (zie tabel hiernaast).

De wijk Zuidwest bestaat voor 76% uit appartementen en 21% tussenwoningen (33% gemiddeld) aangevuld met nog 4% hoekwoningen. Waar de subwijk Dichterswijk/Rivierenwijk qua woningtypen overeenkomt met het stedelijk gemiddelde en voor ruim 60% van de woningen dateert van voor 1945, geldt voor de subwijken Transwijk en Kanaleneiland dat deze bijna volledig gebouwd zijn vanaf 1960 en voor het merendeel (respectievelijk 82 en 88%) bestaan uit appartementen.⁷

⁷ [Dashboard Aardgasvrij - Woningen - Zuidwest \(incijfers.nl\)](#)

Sociaal Economisch

Het opleidingsniveau in Zuidwest ligt lager dan het stedelijk gemiddelde. Een kwart van de inwoners (25%) in de wijk heeft een laag opleidingsniveau. Dat is meer dan het gemiddelde in de stad (19%). We zien in Zuidwest grote verschillen tussen de 3 subwijken. Het opleidingsniveau in Dichterswijk/Rivierenwijk ligt aanzienlijk hoger dan gemiddeld in de stad, terwijl het opleidingsniveau in Kanaleneiland substantieel lager dan het stedelijk gemiddeld ligt. Het opleidingsniveau voor Transwijk komt bijna overeen met het stedelijk gemiddelde. In Kanaleneiland groeit 34% van de kinderen op in een huishouden met een inkomen tot 125% van het WSM. In Utrecht gemiddeld is dat 12,2%. Ook in Transwijk ligt dit aandeel fors hoger (21,3 en 32,1%) dan gemiddeld. In de subwijk Dichterswijk/Rivierenwijk ligt dit aandeel juist lager dan gemiddeld voor de stad. Het aandeel actieven (werknemers, ondernemers) ligt voor de wijk Zuidwest (59,9%) zo'n 3,3% lager dan het stedelijk gemiddelde (63,2). De subwijk Kanaleneiland en buurt Transwijk Noord (56,5%) scoren aanzienlijk lager. Ongeveer 20% van de huishoudens in Kanaleneiland heeft langdurig een inkomen van 125% van het WSM. Gekeken naar de verdeling van inkomen, zien we dat in Kanaleneiland zo'n 60% van de huishoudens behoort tot de onderste 2 kwintielen qua inkomensgrenzen. In de subwijk Dichterswijk/Rivierenwijk behoort daarentegen juist 60% van de huishoudens tot de bovenste 2 kwintielen qua inkomen. Iets meer dan de helft van de inwoners (51,2%) heeft een migratieachtergrond; in de subwijk Kanaleneiland is dat ruim 70%. Dat is meer dan gemiddeld in Utrecht (36,4%). In delen van de wijk speelt ondermijningsproblematiek. Bij de interne raadpleging werd in dit verband juist ook de buurt Rivierenwijk genoemd.

Wijkgezondheidsprofiel Zuidwest

Geeft inzicht in de gezondheid van inwoners van de subwijken in Utrecht. De meeste cijfers zijn van 2018. Het gemiddelde valt naar waarschijnlijkheid gunstiger uit door forse verschillen tussen de subwijken in de wijk Zuidwest en door een ondervertegenwoordiging van mensen met een migratieachtergrond in het onderzoek. In Zuidwest zijn er gemiddeld meer kinderen met overgewicht dan in andere wijken in Utrecht. Volwassenen en ouderen in Zuidwest ervaren hun gezondheid minder vaak als goed dan gemiddeld in Utrecht. Er is relatief meer informele hulp ivm gezondheidsproblemen. Tussen de subwijken in Zuidwest zijn verschillen in gezondheid. In de subwijken Transwijk en Kanaleneiland wonen in verhouding meer mensen met een slechte gezondheid. De gezondheid van volwassenen en ouderen in de subwijk Dichters-/Rivierenwijk is beter dan in de andere subwijken en vergelijkbaar met het Utrechtse gemiddelde. Volwassenen in Kanaleneiland hebben vaker moeite hebben met rondkomen en roken vaker. In Transwijk en Kanaleneiland hebben volwassenen en ouderen minder vaak wekelijks contact met hun burens. Het zorggebruik in 2018 van volwassenen in de wijk Zuidwest komt grotendeels overeen met het stedelijk gemiddelde. Afwijkend hierin is dat ouderen uit Zuidwest vaker een toekenning hebben voor de regiotaaxi dan in Utrecht gemiddeld.

Ouderen in Zuidwest bewegen minder dan in Utrecht gemiddeld. Een kwart van de ouderen in Zuidwest voelt zich zwaar belemmerd door aandoeningen. Ruim één op zes ouderen is ernstig eenzaam en eveneens één op de zes ouderen ontvangt wijkverpleging. Eén op de zeven ouderen ontvangt hulp bij het huishouden vanuit de WMO.

Overige indicatoren

Inwoners van Transwijk en Kanaleneiland zijn minder vaak tevreden met hun woonomgeving. O.a. vinden zij hun woning te klein. De beoordeling van de netheid van de openbare ruimte in Zuidwest ligt redelijk in lijn met het stedelijk gemiddelde (6,7) maar is lager in de subwijk Kanaleneiland (6,0). Vergeleken met andere wijken, is in Zuidwest een relatief laag percentage inwoners bekend met “aardgasvrij wonen”. Er is minder sprake van afvalscheiding in Zuidwest dan gemiddeld in de stad. Inwoners uit Zuidwest zijn bovendien ontevreden met afvalinzameling. Inwoners van Zuidwest, vooral in Kanaleneiland, hebben gemiddeld vaker hulp nodig bij gebruik van internet en voelen zich hierdoor beperkt.

2.3. Utrecht Noordwest

Algemeen

De wijk Utrecht Noordwest bestaat uit 4 subwijken: Pijlsweerd, Ondiep (incl. 2e Daalsebuurt), Zuilen-West en Zuilen-NO (Noord en Oost). Het is met 44.925 inwoners (BRP, 2021) en 21.103 woningen de grootste wijk van Utrecht. De ruimtelijke ontwikkelingen in de wijk Noordwest wordt in de nabije toekomst voornamelijk gekenmerkt door verdichtingslocaties zoals de Tweede Daalsedijk.

Wonen

Bijna de helft van de woningen (45%) is gebouwd in de periode 1905-1944, 16% in de periode 1945-1959, en 29% vanaf 1980. Afgezet tegen het stedelijk gemiddelde, heeft de wijk iets minder appartementen (54% t.o.v. 57%) en iets meer tussenwoningen (39% vs. 22%) en minder vrijstaande woningen en 2 onder 1 kap woningen. De wijk heeft meer dan gemiddeld sociale huurwoningen, middenhuur en betaalbare koopwoningen. Dure koopwoningen zijn er minder dan stedelijk gemiddeld.⁸ In delen van Noordwest bestaat de woningvoorraad momenteel uit veel sociale huur. Op de lange termijn wordt gestreefd naar een meer gebalanceerde verdeling van woonsegmenten.

Sociaal-economisch

In de wijk Noordwest wonen iets meer lager- en middenopgeleiden dan gemiddeld in Utrecht, maar het gaat hierbij slechts om enkele (3) procenten, uitzondering is de subwijk Zuilen-NO waar het opleidingsniveau wel substantieel hoger is. Het aantal actieven (werknemers en zelfstandigen) is met 63,3% nagenoeg gelijk aan het Utrechts gemiddelde (63,2%) en er is slechts een iets hoger dan gemiddeld % uitkeringen werkloosheid- en bijstand en arbeidsongeschiktheid, maar kijkend naar subwijken zien we forse verschillen en springt Zuilen-NO er bijvoorbeeld in negatieve zin uit met relatief hoog percentage inwoners met een werkloosheids- of arbeidsongeschiktheidsuitkering.

Ook zien we in de wijk gemiddeld meer huishoudens met laag inkomen: 12,7 % van de huishoudens in Noordwest heeft een inkomen tot 125% van het sociaal minimum (2018). Hiermee neemt de wijk Noordwest een 3e plek in met alleen Overvecht en Zuidwest boven zich. Gemiddeld groeien er meer kinderen op in huishoudens met een inkomen tot 125% van WSM. Dat aandeel is bijvoorbeeld in Zuilen-NO dubbel zo hoog als gemiddeld in de stad (12,4%).

⁸ [Dashboard Aardgasvrij - Woningen - Noordwest \(incijfers.nl\)](#)

Het aandeel inwoners met een migratieachtergrond in Noordwest (35,5%) nagenoeg gelijk aan Utrecht gemiddeld (36,4%), maar ook hier zien we verschillen in de subwijken. In de subwijken Zuilen-NO en Ondiep wonen meer mensen met een niet-westerse migratieachtergrond ten opzichte van Utrecht gemiddeld.

Wijkgezondheidsprofiel Noordwest

Geeft inzicht in de gezondheid van inwoners van de subwijken in Utrecht. De meeste cijfers zijn van 2018. De gezondheid van volwassenen en ouderen in Noordwest is minder goed dan gemiddeld in Utrecht. De subwijken in Noordwest verschillen van elkaar. In verhouding doen minder mensen met een niet-westerse migratieachtergrond mee aan het onderzoek. In de subwijken Zuilen-NO en Ondiep wonen meer mensen met een niet-westerse migratieachtergrond ten opzichte van Utrecht gemiddeld. De cijfers vallen hierdoor in deze subwijken waarschijnlijk positiever uit dan de gezondheid in werkelijkheid is. Volwassenen en ouderen in Pijlswaard hebben de meeste gezondheidsproblemen. Gezondheidsproblemen komen in de andere drie subwijken minder voor, maar vaker dan in Utrecht gemiddeld. Inwoners van 19 jaar en ouder in Pijlswaard hebben vaker meerdere chronische aandoeningen en vaker een hoog risico op psychische problemen dan gemiddeld in Utrecht. Ook hebben ze minder vaak wekelijks contact met hun burens en voelen ze zich vaker ernstig eenzaam. In Zuilen-west roken volwassenen en ouderen vaker en bewegen ze minder dan gemiddeld in Utrecht. Op wijkniveau komt overgewicht echter minder vaak voor (32%) dan gemiddeld in Utrecht (36%). Het zorggebruik in 2018 van volwassenen en ouderen in de wijk Noordwest is nagenoeg gelijk aan het Utrechtse gemiddelde. Ouderen in Noordwest ervaren hun gezondheid minder vaak als goed dan gemiddeld in Utrecht. Ook hebben ze vaker meerdere chronische aandoeningen en komt overgewicht vaker voor. Ruim acht op de tien ouderen ervaren hun leven als betekenisvol en zes op de tien ouderen hebben wekelijks contact met hun burens. Eén op de acht ouderen is ernstig eenzaam. Ouderen in Noordwest eten minder vaak groente en fruit dan gemiddeld in Utrecht. Ze doen minder vaak vrijwilligerswerk. Ook zijn ouderen in Noordwest minder vaak tevreden over hun woonomgeving dan in Utrecht gemiddeld.

Overige indicatoren

Inwoners van de wijk Noordwest hebben een lagere waardering van hun woning (7,3) dan gemiddeld (7,5). Verder is opvallend dat de inwoners van Noordwest hun woning vaker dan gemiddeld (25% t.o.v. 21%) te klein vinden. Dat is bijvoorbeeld hoger dan in Overvecht (23%). Wat ook opvalt is dat in Noordwest 'slechts' 60% vaak energie en milieu spaart door afval te scheiden. Op de binnenstad na, is dit het laagste percentage in de stad. Inwoners uit Noordwest waarderen de netheid van de openbare ruimte gemiddeld lager (5,9) dan andere inwoners van de stad (6,7). De waardering is daarmee – op Overvecht na – het laagst van de stad.

Inwoners van Noordwest scoren redelijk gemiddeld als het gaat om hulp bij internet. Wel zien we in Zuilen-noord en -oost dat wat meer mensen hier moeite mee hebben. Tegelijk helpt daar ook weer een gemiddeld hoger percentage vaak anderen bij gebruik van internet.

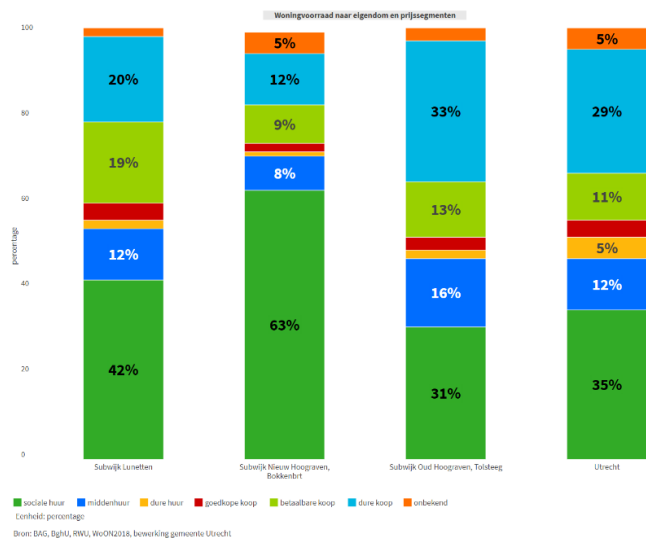
2.4. Utrecht Zuid

Algemeen

Utrecht Zuid bestaat uit drie subwijken: 1) Lunetten, 2) Oud Hoograven, Tolsteeg en 3) Nieuw Hoograven, Bokkenbuurt.

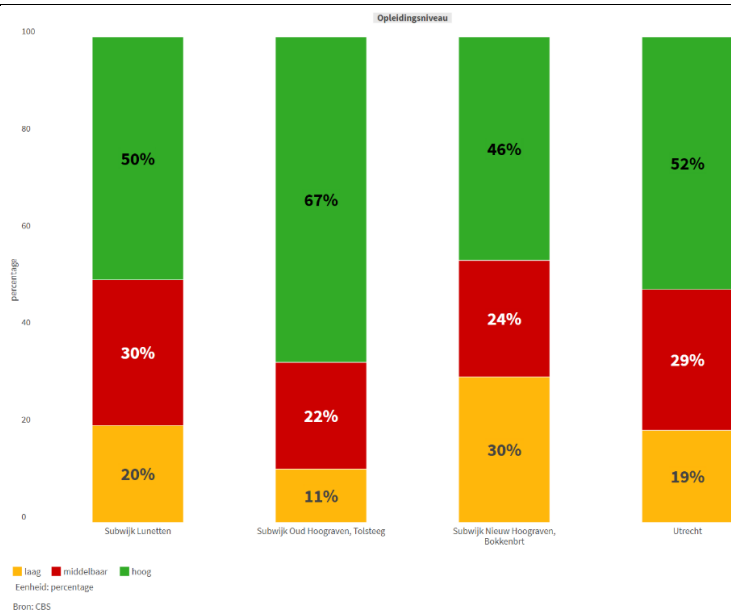
De gebiedsgerichte aanpak voor Utrecht Zuid concentreert zich vooral op de subwijk Nieuw-Hoograven/Bokkenbuurt en in mindere mate op de subwijk Lunetten.

In Utrecht Zuid wonen 27.769 inwoners (2021, BRP). Het is daarmee een relatief kleine wijk, die in grootte wel groeit, maar minder hard dan andere wijken. Een algemeen beeld van de wijk is te vinden via [Wijkwijzer - Zuid - Nieuw Hoograven, Bokkenbuurt \(icijfers.nl\)](https://www.icijfers.nl/wijkwijzer-zuid-nieuw-hoograven-bokkenbuurt).

Wonen

De wijk Utrecht Zuid is een wijk van contrasten. Het vooroorlogse Hoograven is nog gebouwd door de gemeente Jutphaas. Vanaf midden jaren 50 heeft Utrecht het stokje overgenomen en is Nieuw Hoograven /Bokkenbuurt ontwikkeld. Weer later is Lunetten ontworpen als een typische jaren 70 'bloemkoolwijk'. Op wijkniveau komt het beeld qua woningtype overeen met het stedelijk gemiddelde. Het aandeel sociale huurwoningen ligt wel hoger (43%) dan het stedelijk gemiddelde (35%), met een forse uitschieter naar boven voor de subwijk Nieuw-Hoograven/Bokkenbuurt. Er zijn iets meer woningen in het segment 'goedkope koop' en minder in het segment 'dure koop'.

Sociaal-economisch

Opvallend is dat het gemiddeld opleidingsniveau in deze wijk relatief hoog is. Als we echter inzoomen op de subwijk Nieuw Hoograven / Bokkenbuurt zien we echter een ander beeld en springt deze subwijk er ten opzichte van de rest van de wijk in negatieve zin uit.

Ook opvallend is dat in deze wijk een meer dan gemiddeld aandeel inwoners aangeeft (zeer) slecht rond te kunnen komen. Het percentage kinderen dat opgroeit in een huishouden met een inkomen tot 125% van het WSM ligt in Nieuw-Hoograven/Bokkenbuurt en Lunetten (Noord) ongeveer dubbel zo hoog als het stedelijk gemiddelde (12,2%).

Qua samenstelling van huishoudens zien we op wijkniveau minder inwoners met een migratieachtergrond (32,3% dan Utrecht gemiddeld (36,4%). In de subwijk Nieuw-Hoograven/Bokkenbuurt heeft echter meer dan de helft van de inwoners een migratieachtergrond.

Het aantal actieven (werknemers of ondernemers) ligt op wijkniveau voor Zuid met 61,6% een fractie lager dan stedelijk gemiddelde (63,2%). We zien hier met name afwijkingen in Nieuw-Hoograven/Bokkenbuurt. Het aantal uitkeringen voor bijstand, werkloosheid en arbeidsongeschiktheid ligt in Nieuw-Hoograven/Bokkenbuurt maar

ook in de subwijk Lunetten hoger dan het Utrechtse gemiddelde. Hierbij springt met name de buurt Nieuw-Hoograven Zuid er negatief uit. In delen van de wijk is sprake van ondermijningsproblematiek.

Wijkgezondheidsprofiel

Geeft inzicht in de gezondheid van inwoners van de subwijken in Utrecht. De meeste cijfers zijn van 2018. We zien in deze wijk grote gezondheidsverschillen tussen de subwijken in Utrecht Zuid. In verhouding doen minder mensen met een niet-westerse migratieachtergrond mee aan het onderzoek. In Nieuw Hoograven/Bokkenbuurt wonen meer mensen met een niet-westerse migratieachtergrond ten opzichte van Utrecht gemiddeld. De cijfers vallen hierdoor in Nieuw Hoograven/Bokkenbuurt waarschijnlijk positiever uit dan de gezondheid in werkelijkheid is. De gezondheid van volwassenen en ouderen in Oud Hoograven/Tolsteeg is op veel gebieden positiever dan het Utrechtse gemiddelde. In Lunetten wonen in verhouding meer mensen met een slechte gezondheid dan in Oud Hoograven/Tolsteeg en in Nieuw Hoograven/ Bokkenbuurt hebben mensen de meeste gezondheidsproblemen. Overgewicht bij jeugd is een issue. Inwoners van 19 jaar en ouder in Nieuw Hoograven/Bokkenbuurt ervaren minder vaak grip op hun leven en hebben vaker moeite met rondkomen dan gemiddeld in Utrecht. Ze hebben ook vaker meerdere chronische aandoeningen. Het zorggebruik in 2018 van volwassenen en ouderen in de wijk Zuid is nagenoeg gelijk aan het Utrechtse gemiddelde. Ouderen in de wijk voelen zich gemiddeld vaker eenzaam.

Overige indicatoren

Inwoners van de wijk Zuid waarderen hun woning gemiddeld met een 7,3 (7,5 Utrecht gemiddeld). Het percentage dat hun woning te klein vindt, is 23% (21% Utrecht gemiddeld). In Lunetten en Nieuw Hoograven/Bokkenbuurt zijn volwassenen en ouderen minder vaak tevreden over hun woonomgeving.

De ligging van de wijk tussen de ring Utrecht - A12/A27 -, de Waterlinieweg en het toenemende omgevingsverkeer zorgen voor geluidsoverlast en aantasting van de luchtkwaliteit. De mate van prettig en gezond leven loopt hierdoor per buurt sterk uiteen.

Inwoners in de wijk Zuid scheiden over het algemeen netjes hun afval en zijn ook tevreden over inzameling van afval. De waardering voor de netheid van de openbare ruimte varieert onder de subwijken: in Nieuw-Hoograven is dat gemiddeld 6,2, Lunetten 6,5 en in Oud-Hoograven/Tolsteeg is dit met een 7,5 ruim boven het stedelijk gemiddelde van 6,7.

Inwoners van de subwijk Nieuw-Hoograven/Bokkenbuurt hebben gemiddeld vaker hulp nodig bij gebruik van internet en voelen zich hierdoor beperkt.

2.5. Aangrenzende bedrijvzones rond de gekozen GTI-gebieden

Aanvullend op de bedrijvzones gelegen binnen het GTI gebied - zoals bedrijventerrein Overvecht en de bedrijvzone (incl. Meubelboulevard) Kanaleneiland (Zuidwest) – benoemen we een aantal aangrenzende bedrijvzones waar activiteiten kunnen plaatsvinden die aantoonbaar effect hebben op het stedelijk programmagebied. Deze bedrijvzones fungeren bijvoorbeeld als banenmotor voor praktisch geschoolden uit het programmagebied, of er is sprake van netwerkverbindingen en samenwerkingsprojecten gericht op de genoemde transitie. We noemen in dit verband de volgende gebieden:

Lage Weide

Lage Weide is de banenmotor voor praktisch opgeleiden in stad en regio Utrecht, met name uit de omliggende wijken Overvecht en Noordwest. Primair biedt Lage Weide veel werkgelegenheid in logistiek, mobiliteit en distributie, handel en vervoer. Groot ontwikkelpotentieel qua verduurzaming, slimme energie-/mobiliteitssystemen met lokale opwek, opslag en gebruik, ontwikkelingen waterstof etc. Ook interessant ontwikkelingen rondom afvalverwerking- en distributie (circulaire economie), met raakvlakken met Werkspoorkwartier.

Werkspoorkwartier/Cartesiusgebied

Bedrijvigheid voornamelijk gericht op handel, circulaire economie, maakindustrie, creatieve en circulaire ondernemers. Gemeente werkt samen met partijen uit het gebied aan herprofilering van het gebied. Focus daarbij ligt op maakindustrie met aandacht voor circulair en hergebruik van materialen. In de Cartesiusdriehoek wordt op korte termijn een grote verdichtingsopgave gerealiseerd, het gebied wordt ontwikkeld als woongebied.

Papendorp

Bedrijventerrein dat grenst aan Utrecht Zuidwest (Kanaleneiland) en met links naar opleidingstrajecten/werkzoekenden uit omliggende wijken Zuid en Zuidwest (GTI-gebied). Primaire werkgelegenheid: ICT en (zakelijke) dienstverlening, accenten vanuit omliggende wijk mede op gezondheid/vitaliteit/duurzame inzetbaarheid (re-skilling/upskilling) en circulaire economie.

Strijkviertel

Circulair bedrijventerrein nabij Utrecht Zuidwest in ontwikkeling. De komende jaren uitgifte en ontwikkeling met een hoog ambitieniveau op circulair bouwen en ontwikkelen en huisvesting van circulaire en duurzame ondernemers.

A12 zone (Westraven, Laagraven, Liesbosch)

Bedrijvenzone grenzend aan Utrecht Zuid/ Zuidwest en Nieuwegein. Voornamelijk bedrijvigheid in bouw, (groot)handel, logistiek en mobiliteit, bouwhubs, ontwikkelingen duurzame mobiliteit, waterstof/walstroom, etc.

3 TERRITORIALE STRATEGIE

Referentie: artikel 29, lid 1, punt C), van de GB-verordening:

3.1 Algemeen

De thematische doelstelling 2 - een groener, koolstofarm Europa door de bevordering van een schone en eerlijke energietransitie, groene en blauwe investeringen, de circulaire economie, aanpassing aan de klimaatverandering, risicopreventie en risicobeheer - wordt in deze GTI aangevlogen vanuit een geïntegreerde visie met de thematische doelstelling (5) Europa dichterbij de burgers brengen door de duurzame en geïntegreerde ontwikkeling van stads-, plattelands- en kustgebieden, en door lokale initiatieven te bevorderen.

Voor de inzet binnen de GTI Utrecht sluiten we aan op de landenspecifieke aanbeveling uit annex D van 2019:

- Het op geïntegreerde wijze ondersteunen van het herstel van achtergestelde wijken, inclusief integratie-uitdagingen voor hun bewoners met migratieachtergrond;
- Het bevorderen van bedrijfsincubatoren en investeringssteun voor micro-ondernemingen en het creëren van bedrijven of banen en sociale innovatie;
- Door het ondersteunen van de modernisering van uitrusting en infrastructuur om mensen om- of bij te scholen als garantie voor een leven lang leren, voor inzetbaarheid en het aanpassen aan veranderingen op de arbeidsmarkt en hen te integreren op de arbeidsmarkt, en door de complexe en onderling verweven behoeften van mensen aan te pakken, met name op het gebied van vaardigheden en werk.
- Het versterken van investeringen door steden in onderzoek en innovatie, in samenwerking met alle stakeholders

Daarnaast zetten we in op het bevorderen van sociale innovatie en demonstratie- of proefprojecten ter ondersteuning van de koolstofarme agenda en de transitie naar een circulaire economie. Daarbij kan, indien sprake is van netwerken met toegevoegde waarde, ook worden voortgebouwd op internationale samenwerkingsverbanden die bijvoorbeeld voortkomen uit het URBACT-programma. De uitdaging om deze groepen te integreren in de arbeidsmarkt zijn ook sterk verbonden met de eisen die op een veranderende arbeidsmarkt gesteld worden aan potentiële werknemers. Daarom wordt aanbevolen om te investeren in het promoten van een leven lang leren, flexibele mogelijkheden voor upskilling en reskilling met het oog op met name digitale vaardigheden, en het faciliteren van professionele mobiliteit en carrièreswitches Meer dan ooit is snelle re- en upskilling van werkenden de meest essentiële succesfactor om zowel de transitiedoelen te kunnen halen alsmede de gevolgen van COVID-19 het hoofd te kunnen bieden.

In de gekozen stedelijke gebieden zien we, naast de verdergaande economische tweedeling, dat de bewoners niet voldoende kunnen meekomen in de grote transitie. Het maatschappelijk draagvlak voor deze veranderingen raakt daardoor in het gedrang. Ook de kans om te kunnen profiteren van deze transitie wordt voor grote groepen kleiner. De geïntegreerde aanpak beoogt het 'meenemen' van de mensen uit ontwikkelgebieden met een transitieopgave. Dit moet ertoe leiden dat het draagvlak voor de uiteindelijke oplossingen vanuit bijvoorbeeld zorginnovatie, circulariteit of energie-efficiency toeneemt. Juist hier heeft de mismatch op de arbeidsmarkt ook tot gevolg dat de grootste groep niet meedoet in het arbeidsproces, terwijl juist zij kansen hebben om in de werkgelegenheid die door de transitie ontstaat een rol te spelen.

Voor de transitie naar een duurzame, circulaire, gezonde samenleving is voor deze gebieden een extra aanpak nodig veroorzaakt door een combinatie van factoren (lage participatie; verouderde woningen; minder financiële draagkracht). Door deze mismatch aan te pakken kunnen mensen uit deze gebieden aan het werk komen in banen die het gevolg zijn van bijvoorbeeld de energietransitie en de circulaire transitie.

Daarnaast wordt zo de draagkracht groter om zelf ook in de gebieden en woningen de transitie aan te pakken en het (financieel) draagvlak daarvoor te vergroten. Bovendien speelt het arbeidspotentieel uit deze gebieden een cruciale rol gezien de omvang en demografische kenmerken (veel jeugd) voor het oplossen van het tekort in de nieuwe vaardigheden die voor de transitiebanen van de toekomst zijn vereist. Tot slot willen we juist hier Europa dichterbij de burger brengen door een andere benadering en instrumentarium.

Actielijn 1: Bevorderen van de transities

Deze actielijn richt zich op gebiedsgerichte stimulans en draagvlak onder bewoners en ondernemingen die moeite hebben met het meekomen in de maatschappelijke uitdagingen en transities. De transitieopgave en maatschappelijke uitdagingen gaan over de volle breedte. Door samen te werken aan innovaties en de wijk economie in te richten naar een toekomstbestendig model, vergroten we de kansen voor bewoners en lokale ondernemers, verkleinen we de afstand tussen groepen in de maatschappij en investeren we in het vergroten van draagvlak. Dat kan door het toepassen van sociale innovaties in de wijk, waarin de overheid, ondernemers en bewoners in samenwerking manieren ontwikkelen om de grote maatschappelijke uitdagingen in de steden aan te pakken. Interventies kunnen worden ingezet om de grote maatschappelijke transitie tastbaar te maken. In het Klimaatakkoord is de bevordering van het maatschappelijk draagvlak apart opgenomen. Het succes van de transitie naar een klimaatneutrale, circulaire en CO₂-vrije samenleving hangt in sterke mate af van maatschappelijke acceptatie van de maatregelen en de verdeling van de lasten en lasten in brede zin. Transparantie en zeggenschap voor de burgers over de transitie in de wijk kunnen hier een belangrijke rol spelen. In samenwerking met ondernemers, overheid, onderwijsinstellingen en bewoners wordt gewerkt aan de beste oplossingen voor de omgeving door een nieuwe sociale innovatieve aanpak om transities te bevorderen. Het grootste deel van deze actielijn zal ondergebracht worden in prioriteit 2 (klimaat) en gekoppeld aan de specifieke doelen die betrekking hebben op de circulaire en energietransitie. Deze acties zullen aangevuld worden, in een zo veel mogelijk geïntegreerde aanpak, met de andere transities om deze gebieden ook op het terrein van gezondheid, veiligheid, wonen en participatie mee te krijgen in de brede transitie naar een weerbare economie voor deze gebieden en het verkleinen van achterstanden ten opzichte van de rest van de stad en West-Nederland als geheel.

We kunnen met dit programma in belangrijke mate de lijn doorzetten van de vorige programmaperiode. Een meerjarige en structurele inzet is bewezen effectiever dan éénmalige interventies. Door de geïntegreerde aanpak wordt op meerdere terreinen gewerkt aan het versterken van de gebieden, zodat bewoners en ondernemers meekomen in de maatschappelijke uitdagingen en transities. De geïntegreerde aanpak is nodig om de complexiteit om te buigen in draagvlak voor verandering.

Actielijn 2: Versterken arbeidspotentieel gekoppeld aan transities

De interventies voor het bevorderen van sociale inclusie en de bestrijding van armoede door het bevorderen van arbeidsmobiliteit, gaan gepaard met het tegengaan van de kwantitatieve en kwalitatieve mismatch op de arbeidsmarkt. Het vertrekpunt hierbij wordt gevormd door de vraag vanuit de werkgevers op de arbeidsmarkt en door de beroepen die ontstaan als gevolg van de diverse transitieopgaven, de zogenaamde kansrijke beroepen. Met deze initiatieven worden mensen die woonachtig zijn in de GTI-gebieden omgeschoold of bijgeschoold, waarbij de scholing gekoppeld wordt aan werkgelegenheid die ontstaat als gevolg van de gewenste en noodzakelijke transities en waarvoor momenteel onvoldoende arbeidsaanbod aanwezig is in de gebieden. Hiermee wordt enerzijds

de ondernemer geholpen en worden de transities versneld, terwijl tegelijkertijd de economische zelfredzaamheid en sociale inclusie verhoogd is. Het tegengaan van de mismatch op de arbeidsmarkt wordt gekoppeld aan het optimaal benutten van het arbeidspotentieel dat nu òf aan de kant staat òf een baan dreigt te verliezen.

De interventies voor het bevorderen van sociale inclusie en de bestrijding van armoede door het bevorderen van arbeidsmobiliteit zijn gericht op het verbeteren van de randvoorwaarden voor het terugdringen van de mismatch op de arbeidsmarkt. Het vertrekpunt hierbij wordt gevormd door de vraag vanuit de werkgevers op de arbeidsmarkt. Door het stimuleren van goede condities voor re- en upskilling, wordt gewerkt aan het verhogen van economische zelfredzaamheid en sociale inclusie. Met deze actielijn willen we vooral zorgen voor goede randvoorwaarden en condities voor optimalisering van de arbeidsmarkt, van stagefaciliteiten tot het bevorderen van sociaal ondernemerschap.

3.2 Utrecht Overvecht

De GTI inzet concentreert zich op de volledige wijk Overvecht.

De gebiedsgerichte aanpak voor de wijk is geborgd via verschillende bestaande integrale gebiedsgerichte strategieën:

Integrale Wijkaanpak ‘Samen voor Overvecht’ (2019)

In de afgelopen jaren is vanuit de gemeente Utrecht samen met bewoners, maatschappelijke partners en ondernemers gewerkt aan het vergroten van de leefbaarheid en de veerkracht van Overvecht en haar bewoners. Vanuit de integrale wijkaanpak “Samen voor Overvecht” werken deze lokale partners samen op concrete locaties aan kansen die de wijk op meerdere thema’s vooruit helpen. Deze wijkaanpak kent vijf ambities:

1) Veilige buurten, 2) Perspectief voor de jeugd versterken, 3) Zorg en ondersteuning dichtbij en op maat, 4) Meedoen & ondernemen en 5) Plezierig wonen in een meer gemengde wijk.

In de afgelopen jaren is een stevige basis gelegd met investeringen in het sociaal, economisch en het fysieke domein en op het gebied van veiligheid. Hiertoe horen initiatieven als het Techniek Experience Center, sociale renovatie in combinatie met fysieke renovatie van sociale huurwoningen (TKI project Inside Out), de Beroepentuin, Bouw=Wouw, buurtaanpakken en woningbouw op de NPD-strook. De wijkaanpak Samen voor Overvecht wordt versneld en versterkt met een impuls uit de Regio Deal ‘Vitale Wijken’.

Regio Deal vitale wijken – Overvecht (Overvecht, Batau en Vollenhove)

Het Rijk en o.a. gemeente en provincie Utrecht werken vanaf 2020 samen aan de Regio Deal vitale wijken (Overvecht, Batau en Vollenhove) om de brede welvaart, leefbaarheid en economische kracht in de regio te bevorderen. Met de impuls uit de Regio Deal wordt de wijkaanpak ‘Samen voor Overvecht’ versneld en versterkt. De opgave heeft een meervoudig karakter en vergt een integrale aanpak op de verschillende opgaven. Er wordt samengewerkt tussen

vakdepartementen, decentrale overheden, het bedrijfsleven, kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties. Inzet is voorzien op de thema's Gezondheid, Onderwijs, Participatie en armoede, Veiligheid en ondermijning, Wonen, gezonde leefomgeving, groen en duurzaamheid.

Voor Overvecht zet de Regio Deal in op drie van de vijf ambities van de lopende wijkaanpak Samen voor Overvecht. Deze hebben een extra impuls nodig naast de inzet vanuit de lopende wijkaanpak:

1. Plezierig wonen in een meer gemengde wijk (thema's wonen, gezonde leefomgeving, groen en duurzaamheid, gezondheid)
2. Perspectief voor de jeugd versterken (thema's onderwijs, gezondheid en veiligheid en ondermijning)
3. Meedoen en ondernemen (thema's participatie en armoede, veiligheid en ondermijning)

Transitievisie Warmte – deel II en Overvecht als proeftuin Programma Aardgasvrije wijken

Overvecht-Noord wordt de 1^e Utrechtse wijk die van het gas af gaat (2030). Die ambitie is enkele jaren geleden al uitgesproken en de wijk is aangewezen als proeftuin binnen het programma Aardgasvrije Wijken (PAW) van het ministerie van BZK en de City Deal 'Een aardgasvrije wijk, een betere wijk'. De inzet is gericht op een haalbare en betaalbare oplossing voor de bewoners (en: opschaalbaar). In de recent bekendgemaakte Transitievisie Warmte (deel II) wordt de wijk Overvecht ook genoemd als wijk die voor 2030 aardgasvrij wordt. Per buurt wordt een buurtaanpak opgesteld in samenwerking met o.a. inwoners, ondernemers, woningcorporaties, netbeheerder (Stedin) en Energie-U.

Agenda voor Iedereen (in ontwikkeling)

De Agenda voor Iedereen (in ontwikkeling) betreft een verdere duiding van de koers Gezond Stedelijk Leven voor Iedereen – met nadruk op dat laatste: 'voor Iedereen'. Dit is nodig om ècht een stad voor iedereen te kunnen zijn. Voor deze agenda is een aantal thema's benoemd waarop stappen gezet moeten worden om een stad te zijn voor iedereen. Thema's:

- Onderwijs
- Gezondheid
- Wonen
- Weerbaarheid en tegengaan van Polarisatie
- Inkomen en arbeidsmarkt
- Gebiedsgerichte inzet (in lijn met ontwikkelingen Buurtprofielen)

3.3 Utrecht Zuidwest

De gebiedsgerichte inzet in Utrecht Zuidwest concentreert zich op de subwijken ‘Kanaleneiland’ en ‘Transwijk Noord’. Om de volgende fase van de ontwikkeling van Kanaleneiland en Transwijk richting te geven is, samen met de woningcorporaties, gestart met het opstellen van de Omgevingsvisie Kanaleneiland & Transwijk. Dit wordt de basis voor de verdere ontwikkeling van de wijk, met meer aandacht voor langzaamverkeer routes, het klimaatadaptief maken van (delen van) de wijk etc. De wijk Zuidwest krijgt hiermee een sterke stimulans voor gezond stedelijk leven. Op de iets langere termijn ligt de focus onder andere op de A12 Ontwikkelingszone, waarvan onder andere de Woonboulevard en Westraven deel uitmaken.

De gebiedsgerichte, geïntegreerde aanpak voor de wijk Zuidwest is (en wordt) verder geborgd via verschillende integrale gebiedsgerichte strategieën:

Buurtprofielen

Voor de subwijken ‘Kanaleneiland’ en ‘Transwijk Noord’ worden in het najaar van 2021 buurtprofielen opgesteld. In een buurtprofiel analyseren we kwantitatieve gegevens op domeinen die het leefklimaat in een wijk bepalen: sociale cohesie, wonen en woonomgeving, veiligheid, werk en inkomen, armoede e.d. Daarnaast verzamelen we ook kwalitatieve informatie door gesprekken met professionals en bewoners. Uiteindelijk monden deze analyses uit in buurtagenda’s waarin een aantal opgaven zijn benoemd die de komende tijd om extra aandacht vragen. De uitkomsten geven mede richting aan onze inzet op de verschillende terreinen. Ook met onze partners maken we afspraken over hoe zij kunnen inspelen op de opgaven die uit het buurtprofiel naar voren komen.

Programma Aanpak Utrecht Zuid ‘Smaak van Zuid’

Deze aanpak is gericht op het tegengaan van de ontwrichtende effecten van drugsriminaliteit in de wijken Zuid en Zuidwest in Utrecht. Een plan dat gaat over weerbaarheid, zorg en veiligheid. Waarin we grenzen stellen, maar ook vooral perspectief bieden, met name voor (kwetsbare) jongeren.

Transitievisie Warmte – deel II

In de Transitievisie Warmte (deel II) worden de gebieden Kanaleneiland-Zuid, Rivierenwijk en Dichterswijk genoemd als wijk die voor 2030 aardgasvrij wordt. Hiervoor wordt vanaf 2022 een buurtaanpak opgesteld in samenwerking met o.a. inwoners, ondernemers, woningcorporaties, netbeheerder (Stedin) en Energie-U.

Agenda voor Iedereen (in ontwikkeling)

De Agenda voor Iedereen (in ontwikkeling) betreft een verdere duiding van de koers Gezond Stedelijk Leven voor Iedereen – met nadruk op dat laatste: ‘voor Iedereen’. Dit is nodig om ècht een stad voor iedereen te kunnen zijn. Voor deze agenda is een aantal thema’s benoemd waarop stappen gezet moeten worden om een stad te zijn voor iedereen. Thema’s:

- Onderwijs
- Gezondheid

- Wonen
- Weerbaarheid en tegengaan van Polarisatie
- Inkomen en arbeidsmarkt
- Gebiedsgerichte inzet (in lijn met ontwikkelingen Buurtprofielen)

3.4 Utrecht Noordwest

De gebiedsgerichte, geïntegreerde aanpak voor de wijk Noordwest wordt geborgd via de buurtprofielen (in ontwikkeling) die dienen als integrale gebiedsgerichte strategie. Voor alle subwijken gelegen in de wijk Noordwest (Pijlsweerd, Ondiep, 2e Daalsebuurt, Zuilen-west, Zuilen-noord en -oost) worden in het najaar van 2021 buurtprofielen opgesteld op basis van een breed datafundament. In een buurtprofiel analyseren we kwantitatieve gegevens op domeinen die het leefklimaat in een wijk bepalen: sociale cohesie, wonen en woonomgeving, veiligheid, werk en inkomen, armoede e.d. Daarnaast verzamelen we ook kwalitatieve informatie door gesprekken met professionals en bewoners. Uiteindelijk monden deze analyses uit in buurtagenda's waarin een aantal opgaven zijn benoemd die de komende tijd om extra aandacht vragen. Voor ons als gemeente geven de uitkomsten mede richting aan onze inzet op de verschillende terreinen. Ook met onze partners maken we graag afspraken over hoe zij kunnen inspelen op de opgaven die uit het buurtprofiel naar voren komen.

Transitievisie Warmte – deel II

In de Transitievisie Warmte (deel II) worden binnen de wijk Noordwest de gebieden Elinkwijk e.o., Egelantiersstraat e.o. Ondiep en Geuzenwijk?De Driehoek genoemd als wijken die voor 2030 aardgasvrij worden. Hiervoor worden vanaf 2022 gerichte buurtaanpakken opgesteld in samenwerking met o.a. inwoners, ondernemers, woningcorporaties, netbeheerder (Stedin) en Energie-U.

Agenda voor Iedereen (in ontwikkeling)

De Agenda voor Iedereen (in ontwikkeling) betreft een verdere duiding van de koers Gezond Stedelijk Leven voor Iedereen – met nadruk op dat laatste: 'voor Iedereen'. Dit is nodig om ècht een stad voor iedereen te kunnen zijn. Voor deze agenda is een aantal thema's benoemd waarop stappen gezet moeten worden om een stad te zijn voor iedereen. Thema's:

- Onderwijs
- Gezondheid
- Wonen
- Weerbaarheid en tegengaan van Polarisatie
- Inkomen en arbeidsmarkt
- Gebiedsgerichte inzet (in lijn met ontwikkelingen Buurtprofielen)

3.5 Utrecht Zuid

De gebiedsgerichte, geïntegreerde aanpak voor de wijk Zuid wordt geborgd via de buurtprofielen als integrale, gebiedsgerichte aanpak voor de subwijken ‘Nieuw Hoograven’ en ‘Bokkenbuurt’. Er is gestart met het opstellen van buurtprofielen voor deze twee subwijken. Deze worden voorgelegd aan bewoners, bedrijven, professionals uit de betreffende buurt. In een buurtprofiel analyseren we kwantitatieve gegevens op domeinen die het leefklimaat in een wijk bepalen: sociale cohesie, wonen en woonomgeving, veiligheid, werk en inkomen, armoede e.d. Daarnaast verzamelen we ook kwalitatieve informatie door gesprekken met professionals en bewoners. Uiteindelijk monden deze analyses uit in buurtagenda’s waarin een aantal opgaven zijn benoemd die de komende tijd om extra aandacht vragen. Voor ons als gemeente geven de uitkomsten mede richting aan onze inzet op de verschillende terreinen. Ook met onze partners maken we graag afspraken over hoe zij kunnen inspelen op de opgaven die uit het buurtprofiel naar voren komen.

Aanvullend op de buurtprofielen zijn voor de wijk Zuid bestaan nog de volgende integrale strategieën:

Programma aanpak Utrecht Zuid (Smaak van Zuid)

Deze aanpak is gericht op het tegengaan van de ontwrichtende effecten van drugsriminaliteit in de wijken Zuid en Zuidwest in Utrecht. Een plan dat gaat over weerbaarheid, zorg en veiligheid. Waarin we grenzen stellen, maar ook vooral perspectief bieden. Daarmee concentreert de territoriale strategie voor dit gebied zich met name op actielijn 2 (arbeidsmarkt) en het bieden van perspectief voor (kwetsbare) jongeren.

Transitie Warmte

De expeditie warmte – onderdeel van de Transitie Warmte – heeft in 2020 geleid tot bewonersinitiatief vanuit de wijk Lunetten dat we willen blijven ondersteunen, Vanuit de Transitievisie Warmte (Deel II) is in Utrecht Zuid alleen Oud-Hoograven (Noord en Zuid) in beeld om voor 2030 aardgasvrij te worden.

Agenda voor Iedereen (in ontwikkeling)

De Agenda voor Iedereen (in ontwikkeling) betreft een verdere duiding van de koers Gezond Stedelijk Leven voor Iedereen – met nadruk op dat laatste: ‘voor Iedereen’. Dit is nodig om ècht een stad voor iedereen te kunnen zijn. Voor deze agenda is een aantal thema’s benoemd waarop stappen gezet moeten worden om een stad te zijn voor iedereen. Thema’s:

- Onderwijs
- Gezondheid
- Wonen
- Weerbaarheid en tegengaan van Polarisatie
- Inkomen en arbeidsmarkt
- Gebiedsgerichte inzet (in lijn met ontwikkelingen Buurtprofielen)

4 INSTRUMENTARIUM

Referentie: artikel 30 tm 34 GB-verordening

Beschrijf welke type actie en projecten je beoogt als invulling van de onder 3 genoemde strategie

Actielijn 1: bevordering van de transities in de GTI-gebieden.

Deze actielijn richt zich op gebiedsgerichte stimulans en draagvlak onder bewoners en ondernemingen die moeite hebben met het meekomen in de maatschappelijke uitdagingen en transities. De transitieopgave en maatschappelijke uitdagingen gaan over de volle breedte. Door samen te werken aan innovaties en de wijk economie in te richten naar een toekomstbestendig model, vergroten we de kansen voor bewoners en lokale ondernemers, verkleinen we de afstand tussen groepen in de maatschappij en investeren we in het vergroten van draagvlak.

Binnen deze actielijn steunen we sociale innovaties in het GTI-gebied, waarin de overheid, ondernemers en bewoners in samenwerking manieren ontwikkelen om de grote maatschappelijke uitdagingen in het stedelijk programmagebied aan te pakken. Interventies kunnen worden ingezet om de grote maatschappelijke transities tastbaar te maken. Projectsubsidies zullen daarbij een belangrijke rol spelen. Hiervoor wordt enerzijds ingezet op de bevordering van de transities in de geselecteerde wijken, waarmee (naast duurzaamheid) onder meer ook de digitalisering van de maatschappij, transities en de transitie naar een participatiemaatschappij wordt bedoeld. Transitiehubs gericht op de gezondheid, veiligheid en (digitale) weerbaarheid van het programmagebied kunnen binnen deze actielijn ondersteund worden met subsidies. Het kan bijvoorbeeld gaan om de volgende typen projecten:

Projectsubsidies voor (mobiele) transitiehubs die grote maatschappelijke uitdagingen tastbaar maken en drempels verlagen om hierin mee te kunnen komen. Investerings in transitiehubs en/of demonstraties gericht op de gezondheid (vitaliteitslabs, 'ik zorg shop', leefstijl/preventie, digitalisering in de zorg), (cyber)veiligheid en (digitale) weerbaarheid van het programmagebied, klimaat/energietransitie (Circulair Lab, proefopstellingen klimaat- en/of energie innovaties). Transitiehubs zijn er zowel voor bewoners als voor bedrijven.

Ook projecten gericht op het meekrijgen, activeren, informeren van bedrijven en bewoners bij de grote transities (bv transitie warmte) komen in aanmerking, bijvoorbeeld innovatieve pilots, proefopstellingen, labs en samenwerkingsprojecten gericht op het praktisch toepasbaar maken / uitrol / begeleiding van bewoners in de grote transities (energie, digitalisering, circulaire economie, gezondheid, veiligheid), energie innovaties gericht op activeren, informeren en betrekken van bewoners en bedrijven.

Bewustwording en tegengaan klimaatadaptatie en mitigatie, implementatie van en vergroten van draagvlak voor de circulaire economie, digitalisering, uitrol en of begeleiding van zorg- of gezondheidsinnovaties innovaties

Verkend wordt nog of een financieringsinstrument wordt ingericht voor projecten met maatschappelijke impact (circulaire economie, sociale ondernemers, buurtrechten/meer zeggenschap) of het Community Led Local Development instrument (CLLD) zoals bedoeld in Verordening 1060/2021 (Hoofdstuk II) als instrument wordt ingezet voor lokale strategieën gericht op het meekrijgen en activeren van bedrijven en bewoners bij de grote transities, met inbegrip van kleinschalige initiatieven en pilots.

We verkennen of het CLLD-instrument door Utrecht kan worden ingezet ter ondersteuning van de bewonersplannen in het kader van expeditie warmte binnen de Transitie Warmte, als bijdrage in bewonersinitiatieven gericht op draagvlak, informatie en pilots gericht op energie/warmtetransitie, en/of de ‘uitrol groene loper’ (onderdeel van het actieplan Utrecht circulair). Ook rond de andere transities (gezondheid, klimaat, digitalisering, veiligheid) is inzet van het CLLD-instrument denkbaar om initiatieven van lokale actiegroepen van bewoners en ondernemers uit het programmagebied te ondersteunen. We bekijken of de buurtprofielen- en agenda’s hiervoor aanknopingspunten bieden. Mogelijk kunnen de Wijkplatforms hierin een (centrale) rol spelen: zij leggen verbinding tussen buurtgroepen, bewonerscomités, ondernemersverenigingen, maatschappelijke organisaties en de gemeente.

Het beeld is dat het CLLD-instrument goed aansluit bij het Utrechtse Actieprogramma ‘Samen Stad Maken’ (op de Utrechtse manier). Een zorgpunt is de organisatiekracht juist in de kwetsbare wijken. Er bestaat een beeld dat dergelijke budgetten nog te vaak bij ‘usual suspects’ terecht komen – zij die de weg goed weten – en niet bij de groep(en) die meest profijt van de middelen zouden kunnen hebben. Een evaluatie van het Actieprogramma ‘Samen Stad Maken’ uit september 2021 laat zien dat 22% van de inwoners op één of meerdere manieren heeft geparticipeerd om beleid, plannen of activiteiten van de gemeente te beïnvloeden. Inwoners met een autochtone achtergrond, inwoners die in een huishouden wonen met partner (met of zonder kinderen), inwoners met een hogere opleiding zijn hierin oververtegenwoordigd. Met name jongeren (16-26 jaar) zijn ondervertegenwoordigd.

Actielijn 2: Versterken arbeidspotentieel gekoppeld aan transities in GTI-gebied

De interventies voor het bevorderen van sociale inclusie en de bestrijding van armoede door het bevorderen van arbeidsmobiliteit zijn gericht op het verbeteren van de randvoorwaarden voor het terugdringen van kwantitatieve en kwalitatieve mismatch op de arbeidsmarkt. Vertrekpunt hierbij is de vraag vanuit werkgevers op de arbeidsmarkt, en nadrukkelijk gericht op tekortsectoren als zorg, onderwijs, bouw, techniek en ICT (incl. re- en upskilling). Met deze actielijn willen we vooral zorgen voor structuurversterking, goede randvoorwaarden en condities voor optimalisering van de arbeidsmarkt, van stagefaciliteiten tot het bevorderen van sociaal ondernemerschap.

In aanmerking komen samenwerkingsverbanden van onderwijs en bedrijfsleven en/of overheid die zijn gericht op bevorderen van de arbeidsmobiliteit en/of het terugdringen van de kwalitatieve en kwantitatieve mismatch op de arbeidsmarkt (incl. re- en upskilling). In het bijzonder is er aandacht voor perspectief voor (kwetsbare) jongeren en mensen met afstand tot de arbeidsmarkt, maar ook voor werkenden die hun baan bedreigd zien door bijvoorbeeld automatisering of robotisering. Concreet zien we in Utrecht de volgende mogelijke acties:

Projecten die skills uit de bredere maatschappelijke opgaven en transities leren. Dit kan bijvoorbeeld op het vlak van de zorg, energietransitie of digitalisering zijn. Voorbeelden hiervan zijn recente projecten vanuit de Werk-voor-Iedereen marktgroepen (zorg, onderwijs, bouw, techniek, ICT), zoals bijvoorbeeld het project ‘Utrecht Tech Community’ (incl. curriculumaanpassingen in het MBO onderwijs, het ‘ICCU’ als ICT-competentie centrum en een MKB-Werkplaats), de Beroepentuin en het Techniek Experience Center (Ontdekhal, Overvecht), of spinoffs van andere (EU) projecten zoals het IRIS ‘Lighthouse’ of ARV ‘Green Deal’ project.

Projecten gericht op intersectorale mobiliteit (werk-naar-werk), verduurzaming onderwijscurricula in lijn met beroepen/marktgroepen van de toekomst (HCA), met inzet op: leren-naar-werk, werkzoekend-naar-werk (vraaggestuurd, ofwel de vraag van bedrijven is leidend en zij participeren in de betreffende projecten), en werk-naar-werk (intersectoraal), verduurzaming inzet activiteiten RMT (Regionaal MobiliteitsTeam) in programmagebied.

Werkhubs met lokale en digitale satellieten (pop-up werkplaatsen) waar mensen kennismaken met werk en kunnen kennismaken met nieuwe vaardigheden en technieken, bijvoorbeeld door uitbreidingen en functiewijzigingen van bestaande voorzieningen in wijken (scholen, buurtcentra, bedrijfsverzamelgebouwen).

Projecten die groepen die naast de arbeidsmarkt staan “ontsluiten” voor de arbeidsmarkt, met focus op vaardigheden (bv ‘House of Skills’ aanpak) en gericht op bijvoorbeeld ouderen, statushouders, kwetsbare mensen met een arbeidsbeperking en mensen met een grote of dreigende afstand tot de arbeidsmarkt. We investeren in duurzame inzetbaarheid van mensen door onbenut arbeidspotentieel te koppelen aan beroepen/werk van de toekomst, en/of door hen de skills te leren die nodig zijn om behouden te worden voor eigen werkzaamheden, zodat zij niet buiten het arbeidsproces komen te staan.

5 STAKEHOLDERS

Geef een beschrijving van de betrokkenheid van partners overeenkomstig artikel 8 bij de voorbereiding en uitvoering van de strategie.

Om te toetsen of de Utrechtse invulling van de GTI past binnen de genoemde integrale strategieën is gebruik gemaakt van verschillende bronnen. Zo is de Stedelijke Adviesgroep geraadpleegd over het aan te wijzen gebied voor een GTI in de periode 2021-2027. De Utrechtse gebiedsaanwijzing is verder vooral afgestemd met intern betrokkenen vanuit zowel de brede gemeentelijke opgaven (Werk voor Iedereen, Gezondheid, Duurzame energie, Digitale stad, Agenda voor Iedereen – in wording) als met betrokkenen vanuit Wijken en participatie.

Op 28 september 2021 heeft een interne consultatiebijeenkomst plaatsgevonden met vertegenwoordigers van de opgaven Energietransitie, Transitie Warmte, Circulaire Economie, gezondheid, Werk voor Iedereen, Agenda voor Iedereen, Wijken. Er is brede consensus binnen de organisatie dat in het programmagebied (4 wijken met aangrenzende bedrijvzones) extra inzet van middelen noodzakelijk is om tweedeling tegen te gaan en kansengelijkheid en inclusie te bevorderen. Het MT Ruimte en de stuurgroep Stedelijk Ontwikkeling delen deze conclusie en vormden de opmaat richting besluitvorming door het College.

Van een omvangrijke consultatie van stakeholders in de betrokken gebieden hebben wij afgezien omdat dit meer van hetzelfde zou betekenen. Bewoners zijn en worden intensief betrokken bij uitwerking van verschillende onderliggende, integrale gebiedsplannen zoals ‘Samen voor Overvecht’, ‘Smaak van Zuid’ en de ontwikkeling van Buurtprofielen. In het najaar van 2021 worden belangrijke stappen gezet in de totstandkoming van integrale, gebiedsgerichte plannen die onderliggend worden voor de stedelijke inzet van EFRO/Kansen voor West 3 middelen. Zo wordt nog gewerkt aan een ‘Agenda voor Iedereen’ inclusief de ‘Beter in de Buurt’ aanpak die voorziet in buurtprofielen op subwijkeniveau en specifieke buurtagenda’s. Dit op basis van een nieuw datafundament voor de wijken, dat (naar verwachting) eind oktober 2021 gereed is. Daarmee heeft het nieuwe datafundament niet kunnen dienen als onderligger van bovenstaande analyse en onderbouwing van het gebied. We gaan dit wel gebruiken om in de programmeringsstrategie en projectselectie accenten te leggen per (sub)wijk of zelfs op buurtniveau, in lijn met onze principe.

Gedurende de uitvoering van het programma zullen stakeholders vanuit gemeente (Ruimte/Economie, Sociaal, Wijken), opleidings- en kennisinstellingen, bedrijfsleven en mogelijk woningbouwcorporaties vertegenwoordigd zijn in de Stedelijke Adviesgroep die adviseert over de ingediende projectvoorstellen. Naar verwachting passen we de inrichting van de Stedelijke Adviesgroep nog iets aan om te zorgen dat ook vertegenwoordigers vanuit het programmagebied voldoende vertegenwoordigd zijn.

Door aan te haken op ontwikkelingen vanuit Wijken, bijvoorbeeld via aansluiting op het participatieproces rondom de totstandkoming van de buurtprofielen, en de Wijkplatforms kan gebruik gemaakt worden van de bestaande structuren en ingangen die er vanuit de wijken zijn om belangrijke stakeholders te consulteren. Zo is bijvoorbeeld het O&I Netwerk van eerstelijns zorgorganisaties in de stad (www.zorgindesteigers.nl) in beeld als netwerk voor verdere duiding en beeld bij initiatieven en specifieke behoeften in de wijken.

Voor de uitrol van de ‘Transitievisie Warmte’, waarin de eerste buurten worden aangewezen die van het gas af gaan, worden vanaf 2022 eveneens per wijk of buurt plannen gemaakt met alle betrokkenen over hoe die wijk of buurt aardgasvrij wordt. Juist in het meenemen van de inwoners bij deze transitie, kan met actielijn 1 worden ingezet op het vergroten van draagvlak. Gebiedsgerichte inzet kan worden getoetst aan deze plannen.

In najaar 2021 is het Actieprogramma Samen Stad Maken: Initiatief door de gemeenteraad vastgesteld en biedt aanknopingspunten om in te bedden in de EFRO-werkwijze. Het eerdere Actieprogramma voorzag reeds in het beter verbinden met de buurt, o.a. via inrichten van wijkplatforms. In dit Actieprogramma Samen Stad Maken staan drie doelen centraal. Het eerste doel is inclusiviteit: dat meer verschillende Utrechters kunnen meedoen. Het tweede doel is betrokkenheid: dat mensen zich betrokken voelen bij de stad Utrecht. Het derde doel is samen wijzer worden: dat het een kwaliteitsimpuls is voor plannen, beleid en projecten. Aan de hand van deze doelen zijn de volgende gedeelde waarden geformuleerd.

1. Iedereen kan meedoen
2. Deelnemers zijn een goede afspiegeling van alle belanghebbenden/alle belanghebbenden zijn vertegenwoordigd
3. Maatwerk
4. Deelnemers/belanghebbenden voelen zich gehoord
5. Deelnemers/belanghebbenden hebben invloed
6. Deelnemers/belanghebbenden ervaren transparantie in proces en resultaat

Deze gedeelde waarden zijn volgens het Utrechts Sturingsmodel ook het startpunt. Ook kunnen de gedeelde waarden worden gebruikt om voorgenomen projecten en/of bewonersinitiatieven te beoordelen.

6 GOVERNANCE

6.1 Projectselectie

Uitgangspunt is dat de governance van Kansen voor West 2 (2014 – 2020) in het nieuwe programma zoveel mogelijk wordt gehandhaafd. Dat betekent dat het systeem van projectselectie via openstellingen en indieningen via het webportaal wordt gecontinueerd. De openstellingsstrategie wordt nog nader uitgewerkt en wordt gebaseerd op een door het College vastgesteld jaarprogramma. De beoordeling van de Stedelijke Adviesgroep onder voorzitterschap van de wethouder Economie wijzigt niet; de samenstelling van de Stedelijke Adviesgroep wijzigt mogelijk wel vanwege de andere focus die

het nieuwe programma krijgt, in dit verband moet bijvoorbeeld gedacht worden aan een uitbreiding zodat alle betrokken gebieden in de Stedelijke Adviesgroep vertegenwoordigd zijn

Toewijzing van middelen aan projecten zal gebaseerd zijn op inhoudelijke kwaliteit. De beoordeling wordt gedaan in vier stappen:

1. Aanvragen worden getoetst op compleetheid.
2. Vervolgens wordt getoetst of de aanvraag aansluit bij het bestaande beleid en het Kansen voor West programma, waarbij wordt gekeken naar de beleidsinhoudelijke bijdrage van het project aan de doelstellingen van het Operationeel Programma en het vigerend beleid voor het gebied. Hiervoor wint het Programmabureau advies in bij vakinhoudelijke experts binnen de gemeentelijke organisatie, zodat getoetst kan worden aan bijvoorbeeld de integrale programma's geldend voor het programmagebied, zoals de aanpak 'Samen voor Overvecht', de inzet via Samen stad maken of de buurtprofielen voor de verschillende subwijken.
3. Inhoudelijke beoordeling door stedelijke adviesgroep (zie onderstaande toelichting)
4. Financieel/technische beoordeling. Hierbij wordt gekeken naar zaken als subsidiabiliteit van kosten, staatssteun, de technische haalbaarheid, aanbesteden, gelijke kansen, uitgavenplanning, etc.

Toelichting stedelijke adviesgroep

Het college van B&W is via een mandatering verantwoordelijk voor toekenning van de rechtstreekse EFRO-middelen. Dit doet zij op advies van een stedelijke adviesgroep. De adviesgroep beoordeelt in hoeverre een projectvoorstel bijdraagt aan de specifieke doelstelling van het Operationeel Programma / stedelijk uitvoeringsplan, of het gericht is op het oplossen van een probleem, de technische haalbaarheid, of de juiste partijen betrokken zijn bij de opzet van het project, of de activiteiten duidelijk beschreven zijn en of deze ambitie tonen, en in hoeverre het voorstel realistisch is ten aanzien van beoogde resultaten en het probleem dat het project wil aanpakken. Daarnaast adviseert de stedelijke adviesgroep over de uitvoering van het programma en houdt zij toezicht op het dagelijks beheer van het deelprogramma. Daarbij stuurt de stedelijke adviesgroep op het realiseren van de voorgenomen resultaten en effecten van het programma, conform de regelgeving van de Europese Commissie (rechtmatigheid, planning, te bereiken effecten en dergelijke).

De stedelijke adviesgroep Kansen voor Utrecht wordt voorgezeten door de wethouder Economische Zaken en bestaat op dit moment verder uit vertegenwoordiging vanuit Economische Zaken van de gemeente Utrecht, vertegenwoordiging vanuit Wijken/programmagebied, vertegenwoordiging namens de ROM regio Utrecht, het Utrechtse bedrijfsleven, het Utrechtse onderwijsveld en vanuit het expertiseveld circulaire economie. De programmamanager Kansen voor Utrecht en een vertegenwoordiger van de MA West zijn adviserend lid van de stedelijke adviesgroep.

Omdat de programmaprioriteiten en het programmagebied voor 2021-2027 wijzigen, wordt de samenstelling van de stedelijke adviesgroep mogelijk aangepast en qua inhoudelijke expertise sterker aangesloten op de inhoudelijke focus van het programma en/of het aangewezen programmagebied. Adviesgroepleden hebben gezag in hun expertiseveld, kennis van Utrecht, zijn in staat scherpe adviezen te geven en te formuleren en zijn integer, onafhankelijk, geïnspireerd en beschikbaar. Het aantal ambtelijke vertegenwoordigers mag geen meerderheid vormen in de adviesgroep. De werkwijze van de stedelijke adviesgroep wordt vastgelegd in een Reglement van Orde.

Projecten worden door de stedelijke adviesgroep inhoudelijk beoordeeld op een aantal vaste criteria. Bij 'Kansen voor West2' waren dit de volgende criteria: kwaliteit van het projectplan; passendheid in het programma en de bijdrage aan de transitie. De definitieve criteria voor het komende programma zijn nog

niet bepaald, deze worden formeel vastgesteld door het Comité van Toezicht. Een beoordeling van ten minste 70 van 100 punten is nodig voor een positief advies aan het College.

Voor inzet van het CLLD instrument geldt een afwijkende governance, op grond van Hoofdstuk II van de GB Verordening (EU Verordening 1060/2021). De gemeenschap bepaalt hierbij zelf de strategie voor de CLLD en plaatselijke actiegroepen voeren deze strategie uit. Ook de beoordeling en selectie van initiatieven binnen deze strategie wordt verzorgd door deze actiegroepen, waarbij wel erop gestuurd wordt dat de initiatieven passen binnen het programma Kansen voor West III.

6.2 Programmaorganisatie gemeente Utrecht

Het College van B&W is via een mandatering als bemiddelende instantie verantwoordelijk voor de inzet van de stedelijke EFRO-middelen. Verantwoordelijk wethouder is de wethouder van economische zaken. Het College is eindverantwoordelijk voor de doeltreffendheid en deugdelijkheid van de uitvoering en het beheer, controle en het toezicht op de voortgang en uitvoering van het stedelijke programmadeel van Kansen voor West III. Daarnaast is het College samen met de 7 andere partners medeverantwoordelijk voor de uitvoering van OP West. Uitvoeringsactiviteiten zijn monitoring en onderzoek, rapportage, verantwoording en controle, evaluatie, betalingsverkeer en communicatie en publiciteit.

Gemeente Utrecht heeft voor Kansen voor West een programmaorganisatie ingericht waar aanvragers terecht kunnen voor informatie en die de projecten in behandeling neemt. Dit stedelijk programmabureau is thans ondergebracht bij de Ontwikkelorganisatie Ruimte, team Strategie Investerings & Fondsen. Het programmabureau bestaat uit een programmamanager, programmacontroller en een programmasecretaris. Actuele contactinformatie is te vinden op de algemene programmawebsite.

Het stedelijk EFRO-Programmabureau fungeert als steunpunt en uitvoeringsorganisatie en is verantwoordelijk voor de dagelijkse gang van zaken in relatie tot de projectaanvragers en begunstigden. Programmacontrole- en beheer vinden plaats in nauwe samenwerking met en op aanwijzing van MA-West. Hierdoor is een uniforme werkwijze door de 4 programmabureaus binnen het landsdeel geborgd.

Het stedelijk programmabureau is ook steunpunt voor aanvragers die een beroep doen op de regionale (indirecte) middelen. Hierbij wordt nauw samengewerkt met het EFRO-steunpunt van de provincie Utrecht. Steunpunten begeleiden aanvragers in het subsidieaanvraagproces. De regionale projecten worden in de uitvoering ondersteund en begeleid door de Managementautoriteit West-Nederland

6.3 Publiciteit

Via de gemeentelijke kanalen (nieuwsitems op www.utrecht.nl, social media) communiceren we over subsidietoekenningen en vaststellingen. Ook volgen we als programmabureau de communicatie vanuit de projecten en proberen deze breder te delen. We stimuleren projecten om veelvuldig te communiceren over het project – inclusief de subsidiebijdrage. Dit om projectmijlpalen, -resultaten en -events breder onder de aandacht te kunnen brengen.

Daarnaast worden via de Managementautoriteit en de algemene programma communicatiestrategie communicatiekanalen en middelen ingezet waar we aandacht vragen voor de stedelijke projecten. Hiervoor beschikbaar zijn op dit moment een programmawebsite Kansen voor West, een LinkedIn-pagina, Kansen voor West nieuwsbrief – en loopt er via de MA ook een link naar www.europaomdehoek.nl).

Op programmaniveau (West) wordt jaarlijks via een jaarverslag gerapporteerd aan de Europese Commissie gerapporteerd over de voortgang van het programma richting de Europese Commissie via het jaarverslag (incl. publieksversie).

Inhoud		5	Stakeholders28
1.	Identificatie en onderbouwing van de gekozen gebieden binnen de ITI van de stad	2	6 GOVERNANCE.....29
2.	Analyse per gebied en schets van het ontwikkelpotentieel ..	9	6.1 Projectselectie29
2.1.	Utrecht Overvecht	9	6.2 Programmaorganisatie gemeente Utrecht.....31
2.2.	Utrecht Zuidwest	11	6.3 Publiciteit.....31
2.3.	Utrecht Noordwest	13	
2.4.	Utrecht Zuid	15	
2.5.	Aangrenzende bedrijvenzones rond de gekozen GTI- gebieden	17	
3	Territoriale strategie	19	
3.1	Algemeen	19	
3.2	Utrecht Overvecht	21	
3.3	Utrecht Zuidwest.....	23	
3.4	Utrecht Noordwest	24	
3.5	Utrecht Zuid	25	
4	Instrumentarium	26	